

Tomeljak, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:123:463709>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FAKULTET GRAĐEVINARSTVA, ARHITEKTURE I GEODEZIJE

PETRA TOMELJAK

CENTAR ZA FILM I KULTURU BAČVICE

AKADEMSKA GODINA

2019./2020.

MENTOR: prof.art. ANTE KUZMANIĆ

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FAKULTET GRAĐEVINARSTVA, ARHITEKTURE I GEODEZIJE

IME I PREZIME

PETRA TOMELJAK

NASLOV DIPLOMSKOG RADA

CENTAR ZA FILM I KULTURU BAČVICE

AKADEMSKA GODINA

2019. / 2020.

MENTOR

prof. art. ANTE KUZMANIĆ

KOMENTOR

doc. MIRKO PIVČEVIĆ

KONZULTANT ZA KONSTRUKCIJU

dr. sc. BORIS TROGRLIĆ

KOMENTORSKI RAD

1. UVOD	.....	1
2. FILM I KINEMATOGRAFIJA U SPLITU		
2.1. POČECI FILMSKE INDUSTRIJE	.....	2
2.1.1. DEFINICIJA FILMA I KINEMATOGRAFIJE		
2.1.2. POČECI U SVIJETU - BRAĆA LUMIÈRE		
2.1.3. POČECI U SPLITU - JOSIP BEPO KARAMAN		
2.2. VREMENSKA CRTA RAZVOJA FILMA I KINEMATOGRAFIJE U SPLITU	.....	3
2.3. O SPLITSKIM KINIMA	.....	5
2.4. FILMOPRIKAZIVAČKI PROSTORI I FILMSKI FESTIVALI U SPLITU	.....	7
2.4.1. FILMOPRIKAZIVAČKI PROSTORI U SPLITU		
2.4.2. FILMSKI FESTIVALI U SPLITU		
2.5. KINO KLUB SPLIT	.....	8
2.5.1. ZNAČENJE I CILJEVI KINO KLUBA SPLIT		
2.5.2. POVIJEST KINO KLUBA SPLIT		
2.5.3. PROSTORI KINO KLUBA SPLIT		
3. LIJETNA KINA		
3.1. KARAKTERISTIKE LIJETNIH KINA	.....	10
3.2. TIPOLOGIJE LIJETNIH KINA U HRVATSKOJ	.....	11
4. BAČVICE		
4.1. KUPALIŠTE BAČVICE	.....	13
4.1.1. POVIJEST		
4.1.2. KULTURNO - ZABAVNI SADRŽAJI I MANIFESTACIJE		
4.2. LIJETNO KINO BAČVICE	.....	14
4.2.1. POVIJEST I KULTURNO - ZABAVNE MANIFESTACIJE		
4.2.2. KORISNICI PROSTORA LIJETNOG KINA BAČVICE		
4.2.3. ZAŠTITA NAMJENE LIJETNOG KINA BAČVICE		
5. ZAKLJUČAK	.....	16
6. POPIS LITERATURE	.....	17

IDEJNI PROJEKT

ANALIZE - PROMETNO-GEOGRAFSKI POLOŽAJ LOKACIJE	.....	18
ANALIZE - PROBLEMI LOKACIJE	.....	19
REFERENTNI PRIMJERI	.....	20
IDEJA	.....	21
GRAFIČKI PRILOZI		
SITUACIJA	M 1:1000	 23
SITUACIJA	M 1:500	 24
TLOCRT PODRUMA	M 1:250	 25
TLOCRT PRIZEMLJA	M 1:250	 26
TLOCRT KROVA	M 1:250	 27
PRESJEK 1	M 1:200	 28
PRESJEK 2	M 1:200	 29
PRESJEK 3	M 1:200	 30
PRESJEK 4	M 1:200	 31
JUŽNO PROČELJE	M 1:200	 32
ZAPADNO PROČELJE	M 1:200	 33
DETALJI	M 1:25	 34
AKSONOMETRIJA	.....	35
EKSPLODIRANA AKSONOMETRIJA	.....	36
REŽIMI KORIŠTENJA PROSTORA	.....	37
VIZUALIZACIJE	.....	38

RAZVOJ FILMA I KINEMATOGRAFIJE U SPLITU

FGAG SPLIT, ak. god. 2019./2020.

studentica: PETRA TOMELJAK
komentor: doc. MIRKO PIVČEVIĆ

U Splitu postoji gotovo stoljetna tradicija produkcije i prikazivanja filmova. Ona započinje s Josipom Bepom Karamanom još početkom prošlog stoljeća, a nastavlja se s Kino klubom Split osnovanim 1952. godine, koji od tada do danas ima neprekinutu tradiciju filmskog stvaralaštva. Razumijevanje filma i spoznavanje njegova jezika postalo je temelj današnje kulture.

Komentorski rad obuhvaća istraživanje splitske kinematografije i filma kroz povijest. Definiraju se prostori kinodvorana i drugih malih nezavisnih kina, galerija i nevladinih udruga u Splitu koje su započele s distribucijom filma, videa i medijskih umjetnosti. Proučava arhitekturu i društveno-politički kontekst ljetnih kina. Ova dva sloja važna su za razumijevanje naslijeđa kina na otvorenom jer promjena sustava, razvoj tehnologije, nemara u održavanju, nedostatak svijesti javnosti, nuspojave turizma mogu uzrokovati zatvaranje i transformacije ljetnih kina.

Također istražuje kako se prostor Bačvica razvijao kroz povijest i kako su Bačvice bile i ostale mjesto raznih događanja i kulturnih manifestacija. Rad ukazuje na potencijal prostora Bačvica zajedno s Ljetnim kinom kao jednim javnim otvorenim prostorom namijenjen kulturnoj djelatnosti u širem centru grada.

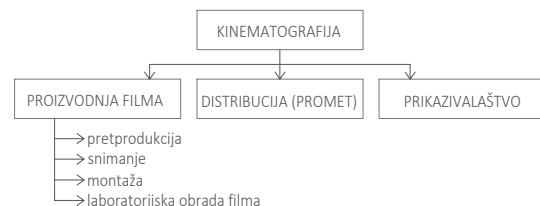
2.1.1. DEFINICIJA FILMA I KINEMATOGRAFIJE

FILM

u fotografiji i filmskoj tehnici tanka savitljiva opna ili vrpca od nitroceluloze ili acetilceluloze, s prevlakom (emulzijom) osjetljivom na svjetlost; djelo koje se sastoji od slikovnog reproduciranja događaja i predmeta u gibanju; izrađeno (snimljeno) na filmskoj vrpici; područje izrađivanja (snimanja) i industrijske proizvodnje filmskog djela

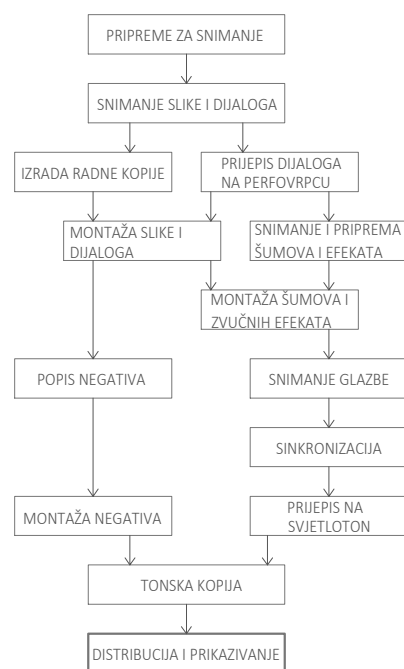
KINEMATOGRAFIJA

skup tehničkih metoda i postupaka koji omogućuju izazivanje iluzije pokreta uz pomoć žive (filmske) slike; područje izradbe, industrijske proizvodnje i raspodjele (distribucije) filmskih djela; način umjetničkog izražavanja

Shematski prikaz podjele kinematografije
(izrađeno prema osnovi: Hrvatska enciklopedija)

IZRADA FILMSKOG DJELA je strogo određeni, unaprijed planirani i praksom ustaljeni redoslijed radnji. Pri tome se primjenjuje uvijek isti postupak, bez obzira radilo se o najvećoj filmskoj jedinici (igranom filmu) ili o najmanjoj filmskoj jedinici (reklamnom spotu).

Shematski prikaz organizacije filmske proizvodnje
(izrađeno prema osnovi: TEHNIČKA ENCIKLOPEDIJA)

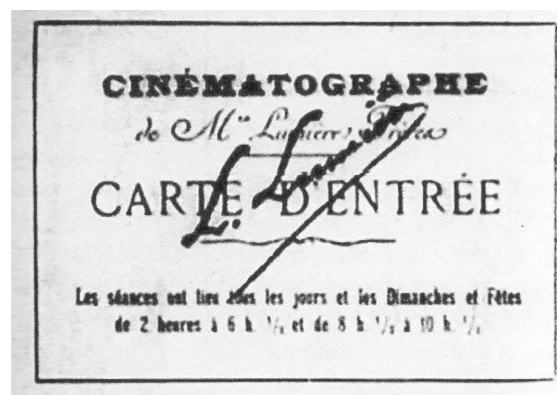
2.1.2. POČECI U SVIJETU - BRAĆA LUMIÈRE

Braća Louis i Auguste Lumière, 28. prosinca 1895. u dvorani Indijskog salona pariškog Grand Cafféa na Bulevaru kapucina br. 14, priredili su prvu filmsku projekciju u povijesti. Gledatelja 33, ulaznica 1 franak.

Taj se događaj smatra rođendanom kinematografije.

Oni koji su odlučili pogledati što se događa, nisu ni slutili kako su upravo bili svjedoci događaju epohe. Kinematograf je bio ulazak u novo razdoblje- razdoblje masovne komunikacije posredovanjem pokretnih slika. Oni su bili izumitelji kinematografskog spektakla kao kolektivnog događaja. Braća Lumière svojim univerzalnim uređajem „kinematografom“ koji je služio i kao kamera i projektor, održali su prvu komercijalnu projekciju svojih filmova. Prva filmska projekcija, *Izlazak radnika iz tvornice*, trajala je 46 sekundi, dok je ukupni program trajao 20-tak minuta, a sadržavao je 10 filmova. Početak projekcija popraćen je žamorom prisutnih „samo još jedna verzija magica lanterne“, no kada su se slike počele micati, reakcije su išle od oduševljenja do straha (pojava lokomotive u krupnom kadru). Daljnji uspjeh predstava doveo je do toga da su braća, par stotina metara dalje od Grand Cafféa, 1896. godine iznajmili veći prostor i nazvali ga Cinema Lumière.

Kada se pojavio prije više od stotinu godina, film ni izdaleka nije bio smatran umjetnošću. Bio je to tek zgodan izum koji je pobuđivao znatiželju publike, a mnogo ozbiljniji promatrači odricali su mu pravo na izgledniju budućnost. Čak su i braća Lumière, inovatori koji su priredili prvu javnu kino predstavu u povijesti, na prijelazu stoljeća izgubili vjeru u svoj pronalazak, ubijedeni kako on nikad neće nadrastiti nivo puke varijetetsko-kavanske atrakcije. Kavanske ponajprije, jer su u nedostatku pravih dvorana najzgodnija mjesta za javna prikazivanja bila upravo takva svratišta s puno publike. Srećom, čarolija naprave braće Lumière djelovala je uvjerljivije na neke druge pionire sedme umjetnosti, i upravo su je oni poveli putem slave na koji je dospjela.

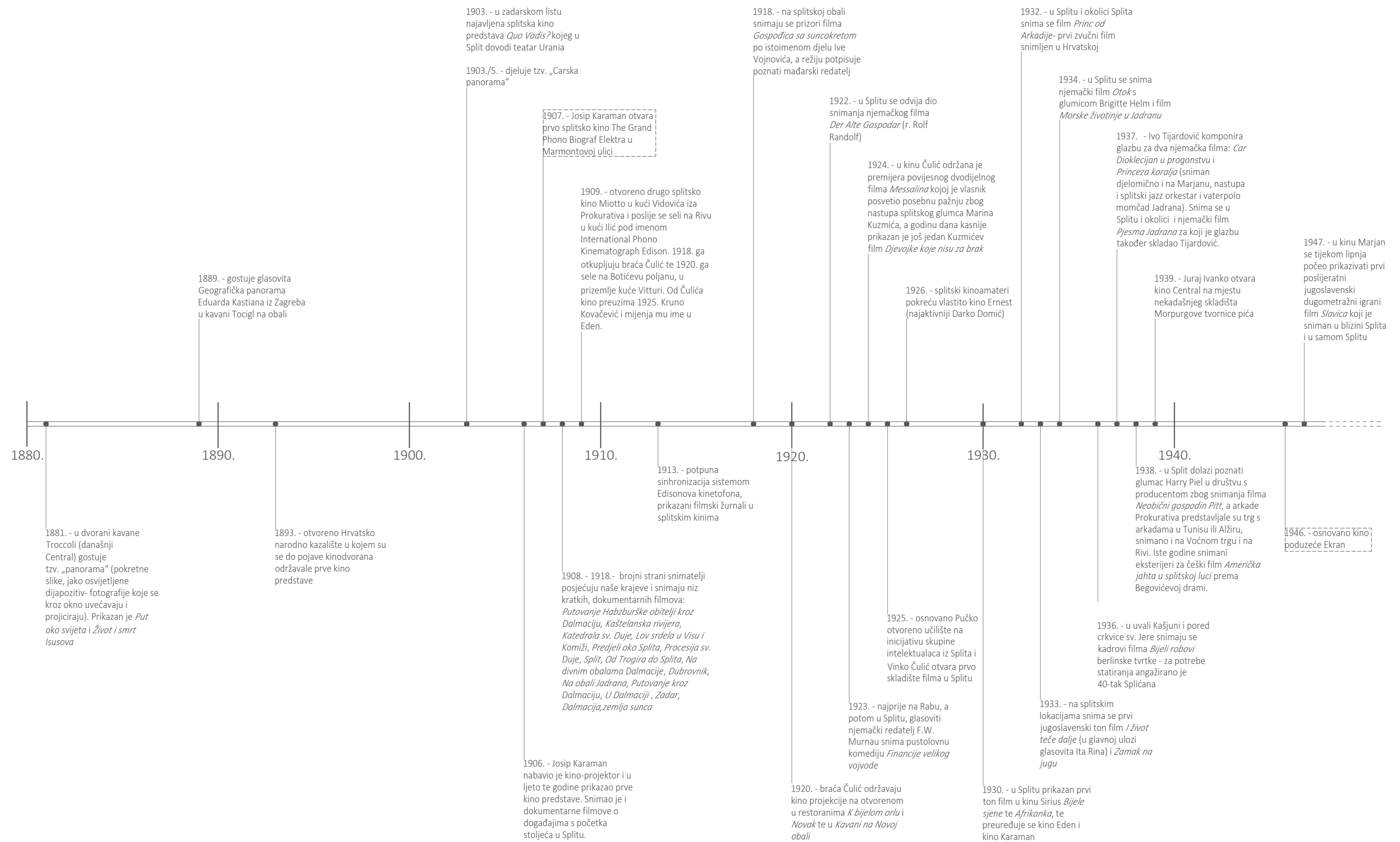
Pozivnica za prvu filmsku projekciju braće Lumière (Paris, 1895.)
(izvor: Žižić, B., 2012, Josip Bepo Karaman i Split njegovo doba)

2.1.3. POČECI U SPLITU - JOSIP BEPO KARAMAN

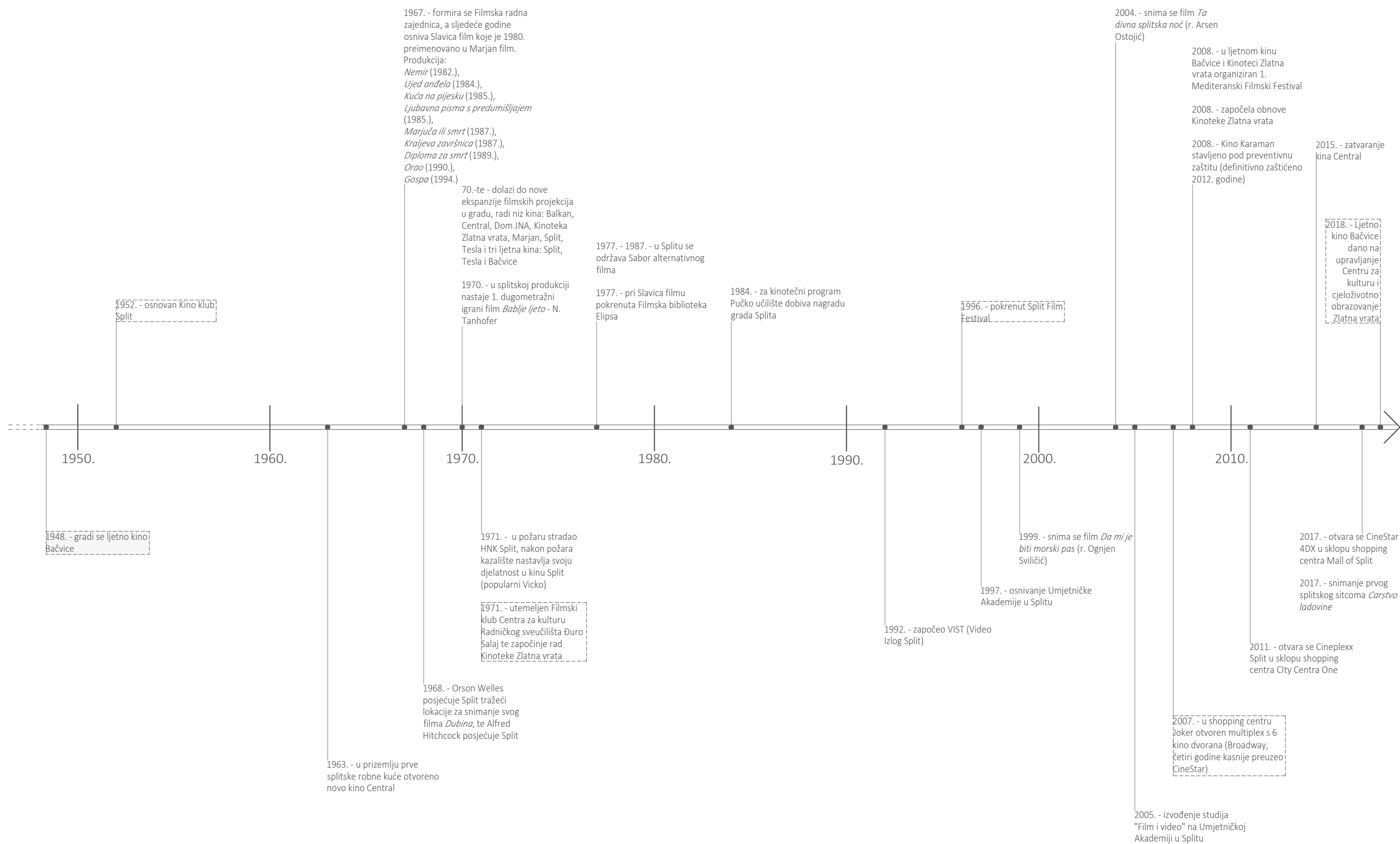
Josip Bepo Karaman rođen je u Splitu, 1864. godine. Nakon završetka vojnog roka otvara u Marmontovoj ulici papirnicu koju kasnije prebacuje na Pjacu. Njegova papirnica na Pjaci bila je sastajalište najuglednijih splitskih intelektualaca i umjetnika. Dućan je bio mjesto gdje se vodila prva prava služba javnog oglašavanja. S filmom u doticaj dolazi 1906. godine kada upoznaje Antonija Volića, vlasnika putujućeg kinematografa koji je prikazivao filmove u *Kavani na obali*, nakon čega počinju zajedno priređivati filmske predstave. U početku su ih prikazivali tijekom ljeta u vrtu pored nekadašnjeg Savovog bedema, tj. na Murgovoj poljani. Karaman od Volića otkupljuje projektor (Pathe Freres- danas se nalazi u Muzeju grada Splita). U prosincu 1907. godine u Marmontovoj ulici, uoči Božića, započinje prava splitska kinematografska avantura. U početku je Karaman dijelio dvoranu s društvom „Sokol“ gdje su oni vježbali danju, a navečer bi se prikazivali filmovi za 500-tinjak gledatelja. Kako su to bili nijemi filmovi, Karaman je usput tumačio zbivanja na platnu. Uskoro je uveo poseban motor za projektor, a kad su 1908. godine sokolaši preselili u novu zgradu, dvorana je postala isključivo kinematografska i dobila naziv The Grand Phono Biograf Elektra, prvo stalno kino u Splitu (koje i danas radi, samo je ulaz iz Iličevog prolaza) u kojima se repertoarom i natpisima na hrvatskom suprotstavio talijanskom programu koji se prikazivao u Miottovom kinu (otvorenom 1909.). Konkurencija je Karamana navela na lijepljenje reklamnih plakata i dijeljenje programa na ulici, a zatim i uvođenje Edisonova kinetona, s titlovima na talijanskom, a od 1914. godine i na hrvatskom jeziku. Filmsku kameru (35 mm) nabavlja 1910. godine i njome snima aktualne događaje radi prikazivanja u programu svog kina, i moglo bi se reći da je Josip Karaman sa svojim snimateljskim radom bio preteča kasnijih filmskih žurnala. Materijal je slao na razvijanje i kopiranje u Budimpeštu, a zatim je filmove prikazivao u vlastitom kinu. Nakon 1918. godine Karaman ne pokazuje nikakvu težnju da obnovi snimateljski rad. Umro je u Beču 1921. godine nakon neuspjele operacije.

Karaman je imao još jedan hobi i ljubav- fotografiju. Svoje fotografije je „prebacivao“ na slajdove i prikazivao u okviru filmskih predstava. Gledateljima je ovo bilo posebno zanimljivo jer su osjećali da su sami postali dio filmske čarolije: prepoznavali su na platnu svoje sugrađane, a ponekad i same sebe. Nije ni čudo što su Splitsani vrlo brzo prihvatili film kao novu vrstu kolektivne zabave. Za to, a najviše zbog dokumentarnih filmova, zasluga je Josipa Karamana, prvog profesionalnog splitskog snimatelja, koji je pionirskim radom dao značajan doprinos kinematografiji na ovim prostorima. Na dokumentarcu o procesiji u Splitu prošetao je ispred kamere i tako nas pozdravio iz nepovrata.

Filmovi Josipa Bepo Karamana: *Svečanost proglašenja Crne Gore kraljevinom, Sokolski slet u Splitu, Izlet splitskih đaka u Sinj i na Gubavicu, Procesija sv. Duje, Sajam sv. Duje, Sprovod načelnika Vicka Mihaljevića, Sokolski slet u Zagrebu*

Nema pouzdanih podataka o tome kada je održana prva kinematografska predstava u Splitu. Prema sjećanju nekih starijih građana prva kino predstava održana je oko 1903. godine u gradskom kazalištu, a prikazivao se film *Prelaz Hanibala preko Alpi*. Pouzdani podatak je da je krajem lipnja 1900. godine najavljena predstava Kinematografa Lumiere u Općinskom kazalištu. Prema nepouzdanim navodima otvorio je Trščanin 1904. godine prvi kinematograf u Splitu, i to u *Kavani na obali*. Kavana je imala dvije prostorije, od koji su u vanjskoj, prema moru, prikazivani filmovi te je ista služila kao i kavana. Navodno je taj kinematograf radio do 1908. godine.

Prvi stalni kinematograf u Splitu otvorio je Josip (Bepo) Karaman uoči Božića 1907. godine. I prije toga je prikazivao povremene kino predstave u vrtu na Murgovoj poljani. Počeo ih je prikazivati još u ljeto 1906., kada se udružio s putujućim kinooperaterom Antonijem Volićem iz Pule. Karaman je kupio kuću u Marmontovoj ulici u kojoj je bila velika dvorana gdje su održavane vježbe „Hrvatskog sokola“. Ta je dvorana poslužila za prvi stalni kinematograf i to prve godine tako, da su danju u njoj „sokolaši“ vježbali, a na večer bi se stajale stolice i pretvarala se u kinematograf. Karaman je umjesto okretanja rukom preudeso aparaturu za okretanje benzinskim motorom, a kinematograf nazvao tada suvremenim nazivom The Grand Phono Biograf Elektra. Stalni kinematograf u Splitu je odmah postao i urbanistički problem, jer bi posjetioci, osobito djeca, prije prve predstave čekali u gomili na ulici i tako ometali promet kola. Godine 1908. je svoju dvoranu adaptirao isključivo za kinematograf, a 1909. dok radovi na uređenju kina još traju Karaman priređuje kino predstave u vrtu kuće Eduarda Karamana na Pisturi. Karaman je proširio i ukrasio svoj novi kinematograf i krajem listopada 1909. godine su u njemu počele predstave. Dvorana je mogla primiti do 500 osoba, imala je prostranu čekaonicu i praktične ulaze i izlaze. Kino se i dalje naziva Elektra ili češće familijarnije Kino Karaman sve do kraja Drugog svjetskog rata. Karaman je kino vodio do smrti 1921. godine, a zatim su ga vodili njegovi nasljednici. Kino je mijenjalo imena (Mosor, Balkan, Karaman) i od prvog dana 1907. godine kino Karaman je na istoj lokaciji, premda se u dvoranu nekoć ulazilo iz Marmontove ulice, i u istoj funkciji što ga definitivno čini fenomenom u Europi i svijetu.

U veljači 1909. godine otvoren je u Splitu i drugi kinematograf vlasnika Eugena Miotta, Ljube Vidovića i Vice Montana nazvan Edison. Nalazio se privremeno u kući Vidović iza Prokurativa. Čekaonica kinematografa, načinjena od dasaka, nalazila se pred samom zgradom. Kino je imalo oko 180 sjedala. Još iste godine Eugen Miotto postao je sam vlasnik kinematografa i preuredio je za svoj kinematograf mnogo veće i reprezentativnije prostorije u prizemlju kuće Ilić (na uglu Marmontove ulice). Otvorenje je bilo krajem rujna 1909. godine. Imalo je 200 mjesta.

U kinematografskim dvoranama održavale su se i ostale javne priredbe, osobito predavanja. Rjeđe su održavane i jutarnje predstave, matinee. Između dvaju splitskih kina postojala je prije Prvog svjetskog rata nacionalna opreka, jer je kino

Karaman imalo natpise i reklame na hrvatskom jeziku, a Miottov Edison na talijanskom jeziku. Na kraju Prvog svjetskog rata ta je opreka nestala.

Eugen Miotto je prodao kino Vinku Čuliću i Joakimu Kunjašiću u kolovozu 1918. godine. Oni su uložili veliki kapital i za kino Čulić su preuredili dotadašnju dvoranu talijanskoga gimnastičkoga društva na vrhu Prokurativa. Ovom je kupoprodajom kino ujedno i pohrvaćeno.

Koncem svibnja 1920. godine poduzetna braća Čulić održavaju kino-projeksije na otvorenom. U zakup uzimaju restoran *K bijelom orlu* na Bačvicama, restoran *Novak* u Domaldovoj ulici te u *Kavani na Novoj obali*. Projekcije su bile kombinirane s raznim varijetetskim i kabaretskim točkama. Nakon što je restoran *K bijelom orlu* stradao u požaru 1925. godine, filmske projekcije održavaju se neko vrijeme u *Kazališnoj restauraciji* na mjestu gdje je nešto kasnije otvoreno kino Sirius (najpoznatije pod poslijeratnim imenom Tesla) gdje je prikazan 1930. godine prvi zvučni film u Splitu.

U jesen 1925. godine na Prokurativama otvoreno je Kino Eden. Za tu je prigodu dvorana kina luksuzno adaptirana. Prema kupoprodajnoj pogodbi iz 1936. godine vlasnik inventara Kino Eden bio je Renato Michelli Vitturi, posjednik iz Kaštel Lukšića sa svojom suprugom. Kino je imalo dva projektora i drugu potrebnu aparaturu te više od 500 sjedećih mjesta.

Tridesetih su godina u Splitu otvorena i druga kina te ih je na kraju međuratnog razdoblja bilo četiri: kino Karaman u Marmontovoj ulici, kino Eden na Botičevoj poljani, kino Tesla u Zagrebačkoj ulici i kino Central u Vojnovičevoj ulici. Uvode se i bifei u sklopu kina, salon za pušače, ventilacija i WC, te vlastiti akumulatori u slučaju nestanka električne energije.

Sustavna priča splitskih gradskih kina započinje 1946. godine osnivanjem javnog Kino poduzeća „Ekran“ koje je upravljalo kinima Balkan (današnji Karaman), Marjan (nekadašnje kino Eden), Central, Tesla i ljetno kino Bačvice koje će se izgraditi 1948. godine, no još su tri bila pod njihovom upravom - Jadran (u Domu JNA, odnosno hotelu Ambasador), Split u danas nepostojećem Domu brodogradilišta, te Stari grad južno od katedrale kojem je vlasnik bio Kino klub Split osnovan 1952. godine.

Kroz cijele šezdesete i sedamdesete godine prošlog stoljeća filmovi su u Splitu bili najvažniji društveni i kulturni sadržaj. Cijele škole su odlazile na projekcije, u kinu Stari grad su se prikazivali najčešće dječji filmovi, a redovi pred blagajnama bili su svakodnevna pojava. Osim u „regularnim“ kinima filmovi su se prikazivali i po kvartovskim domovima kulture (popularnim frontama), školama, u Dvorani kulturno-prosvjetne zajednice na Prokurativama, aktivna je i dvorana u Židovskom prolazu te prostori Kino kluba.

The Grand Phono-Biograf u Marmontovoj ulici oko 1911. godine
(izvor: Kečkemet, D., 1969, Počeci kinematografije i filma u Dalmaciji)

Kino Central 50-ih godina prošlog stoljeća
(izvor: Facebook grupa "Split kroz povijest")

Kino Tesla 70-ih godina prošlog stoljeća
(izvor: <http://www.xvii-online.org/2015/07/split-nekad-kino-tesla.html>)

Kino Marjan 70-ih godina prošlog stoljeća
(izvor: Facebook grupa "Split kroz povijest")

Godine 1962. kino Stari grad porušeno je zbog iskapanja na jugoistočnim dijelovima u Dioklecijanovoj palači, dok „dječje kino“ započinje novi život u kinu Tesla. U blizini Gusarovog doma na Spinutu 1962. godine djeluje ljetno kino Spinut, a s radom prestaje početkom jeseni 1964. godine.

U prizemlju prve splitske robne kuće Prima 1963. godine otvoreno je novo kino Central i to na mjestu starog, a sama robna kuća otvorena je kasnije.

Sedamdesetih godina radi niz kina: Balkan, Central, Dom JNA, Kinoteka Zlatna vrata, Marjan, Split, Tesla, te tri ljetna kina: Split, Tesla i Bačvice.

Pretvorbom iz 1994. godine ovi izuzetno atraktivni gradski prostori, s već tada zastarjelom opremom, prelaze pretežito u privatno vlasništvo. Kino poduzeće postaje Ekran d.o.o. i počinje s ulaganjem u modernizaciju dvorana, audio i video tehnike. Ipak, vrijeme i dolazak konkurencije u novoizgrađenim trgovačkim centrima pokazuju da je ovoliki broj kino dvorana prevelik zalogaj za grad veličine Splita, pa je tvrtka prenamijenila kina Marjan i Tesla. Od 2011. godine u prostoru nekadašnjeg kina Marjan na Prokurativama nalazi se restoran-kavana u čijem interijeru je sačuvana poneka reminiscencija na nekadašnju funkciju. Kino Tesla je 2011. godine nakratko postalo disko klub, a već godinama tamo se može vidjeti jedinstveni stalni postav izložbe prepariranih žaba. Početkom prosinca 2015. godine građani Splita oprostili su se od kina Central i tu se otvorio noćni klub.

Prateći svjetske standarde i trendove, u jesen 2013. godine kino Karaman je opremljeno digitalnim projektorom i pripadajućim kino platnom. Prostor kina Karaman s jednom klimatiziranom digitalnom dvoranom i 230 sjedala ima zaštićenu kinoprikazivačku djelatnost te je na inicijativu Grada Splita od strane Konzervatorskog odjela u Splitu stavljeno pod preventivnu zaštitu 2008. godine i definitivno je zaštićeno 2012. godine. U gradskoj jezgri djeluje još i kinoteka Zlatna vrata.

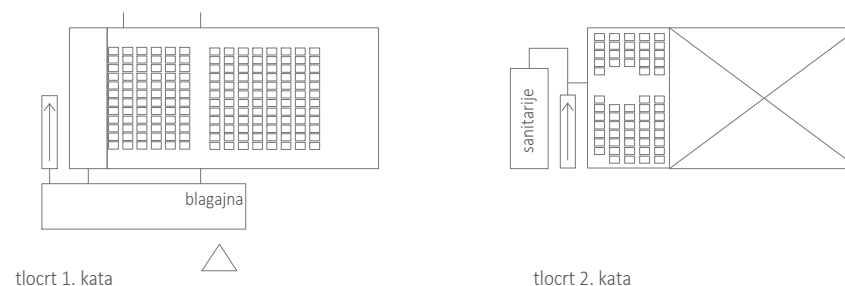
Zahvaljujući zajedničkoj akciji Hrvatskog audio-vizualnog centra i Ministarstva kulture ostvaren je tehnički preduvjet zadržavanja i konkurentnosti nezavisnih kina, odnosno njihova digitalizacija. Ipak, ona sama po sebi nije dovoljna, pa je HAVC s ciljem jačanja položaja neovisnih kina te razvoja i pokretanja filmske kulture 2014. godine uspostavio „Kino mrežu“, koju čini 27 kinoprikazivača iz 24 hrvatska grada.

Godine 2007. u shopping centru Joker otvoren je prvi multiplex s 5 kino dvorana i 749 sjedala- ondašnji Broadway kojeg je četiri godine kasnije preuzeo CineStar.

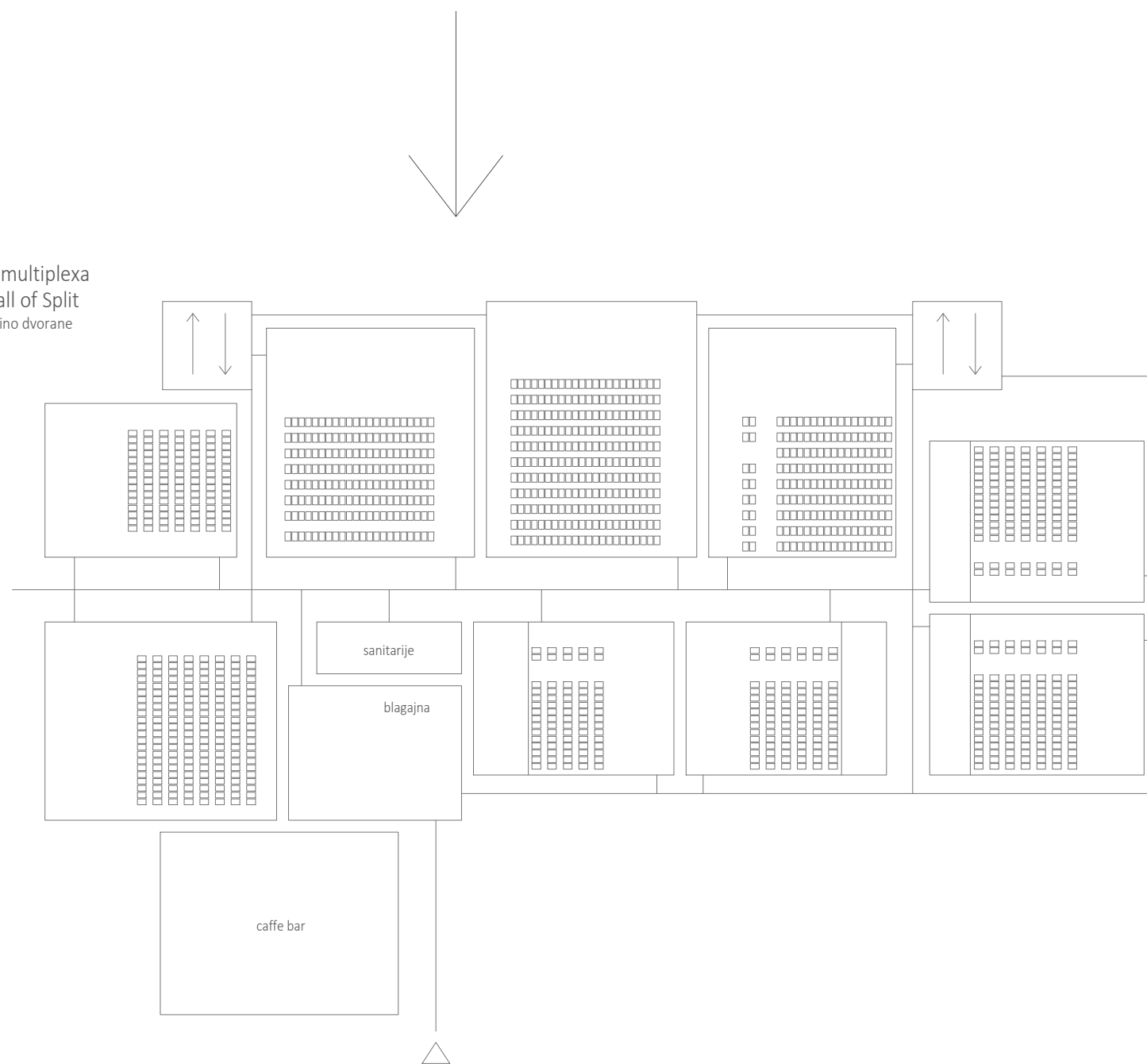
U sklopu shopping centra Centar City One 2011. godine otvara se Cineplexx Split koji se sastoji od 7 dvorana i 1314 sjedala, uz dodatna sjedala za osobe s posebnim potrebama. Čak pet dvorana je opremljeno najmodernijom 3D tehnologijom.

Krajem 2017. godine otvoreno je najmodernije kino u Splitu u sklopu shopping centra Mall of Split - CineStar 4DX Mall of Split. Kino ima 9 dvorana, uključujući i 4DX dvoranu opremljenu simulatorima kretanja koja prate događanja na platnu s čak 15 specijalnih efekata, sa sveukupno 1385 mjesta.

Shematski tlocrt kina Karaman (prva splitska kino dvorana)

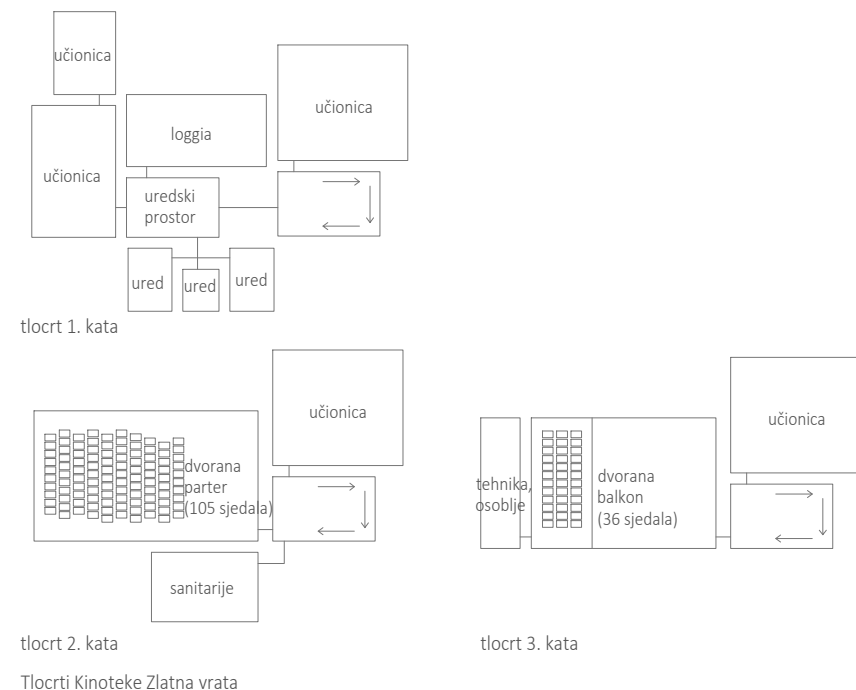
Shematski tlocrt multiplexa ClineStar 4DX Mall of Split (posljednje izgrađene kino dvorane u Splitu)

2.4.1. FILMOPRIKAZIVAČKI PROSTORI U SPLITU

Uz kino dvorane postoji niz prostora u kojima se odvijaju filmske projekcije. Jedan od najvažnijih takvih prostora u Splitu je Kinoteka Zlatna vrata.

Kinoteka Zlatna vrata djeluje od 1971. godine u sklopu koje je i dvorana s 250 sjedećih mjesta. Temeljni program Kinoteke je program filmske klasike. S obzirom na odgojnu i obrazovnu ulogu Kinoteke, ona je svoju djelatnost proširila brojnim programima. Surađuje s veleposlanstvima i kulturnim centrima europskih zemalja u Republici Hrvatskoj. Program Kinoteke posljednjeg desetljeća obogaćen je dokumentarnim programima, te snažnijom suradnjom s domaćim filmskim festivalima, ali i distributerima koji promoviraju europski film, američki nezavisni film te manje zastupljene kinematografije. Surađuje s Hrvatskom kinotekom i Hrvatskim filmskim savezom te prikazuje hrvatske filmske klasike i suvremenu hrvatsku produkciju. Kinoteka organizira i retrospektive filmova i promovira ostvarenja splitskih autora.

Beton kino, kulturni prostor unutar zgrade Doma mladih, otvara svoja vrata 2014. godine. Prostor služi za održavanje filmskih projekcija u organizaciji Multimedijalnog kulturnog centra Split, ali i kao scenski prostor te prostor prigodan za razne radionice, tribine i predavanja. Kapacitet dvorane od sto mjesta pogoduje manjim događajima te osigurava intimniji ambijent i bolji fokus na prezentirani kulturni sadržaj.

Ostali javni prostori udruga i klubova u kojima se održavaju filmske projekcije su: Klub Zona, Udruga Mentor, Kocka, Fotoklub Split, te prostori Gradske knjižnice Marka Marulića.

2.4.2. FILMSKI FESTIVALI U SPLITU

- Split Film Festival / Međunarodni festival novog filma je najstariji međunarodni filmski medijski festival u Republici Hrvatskoj. Utemeljen je 1996. godine u Splitu i od samih početaka promovira sva nova, kreativna, osobna, eksperimentalna, radikalna, subverzivna ostvarenja (film, video i novi medij) svih dužina, stilova i žanrova, nastala uglavnom izvan mainstreama - tradicionalna filmska tehnika ili najnovija digitalna tehnologija elektronske slike. Festival donosi premjere nezavisnih filmova čiji bi se utjecaj mogao opisati kao pomicanje granica uvriježenog i standardnog u filmskom, ali i općem smislu. Program festivala predstavlja izbor iz recentne svjetske filmske produkcije, filmove koji su prikazivani i nagrađivani na mnogim svjetskim festivalima. Na Splitskom filmskom festivalu se prikazuju hrvatske premijere filmova, pa se festival smatra jedan od najznačajnijih hrvatskih filmskih festivala. Festival traje osam dana u rujnu, a filmovi se prikazuju u Kinoteci Zlatna vrata i Kinu Karaman.

- Festival mediteranskog filma Split je jedna od najkvalitetnijih i najpopularnijih kulturnih manifestacija na Jadranu, a održava se u ljetnom kinu Bačvice i Kinoteci Zlatna vrata u lipnju tijekom deset dana. Osim dugometražnim, velika pažnja pridaje se i programima kratkometražnih filmova, gostovanjima uglednih domaćih i inozemnih filmskih djelatnika, ali i promociji mladih autora koji sve češće odabiru upravo FMFS kao mjesto gdje će promovirati svoje filmove. Fokus natjecateljskih programa FMFS-a su filmovi mediteranskih zemalja, a kroz popratne programe lokalno stanovništvo ima priliku upoznati i kinematografije drugih europskih i svjetskih regija.

- Na Turskoj kuli se organizira Moment Fest. To je kulturna, glazbena i sportsko-rekreativna manifestacija koja se održava jednom mjesečno, u periodu od svibnja do listopada. Uz raznolike radionice i glazbeni sadržaj, ponekad u sklopu samog festivala se organizira i kino na otvorenom u suradnji s Festivalom Mediteranskog Filma Split.

- Split Spot Festival je festival glazbenih videospotova koji okuplja redatelje, snimatelje, montažere i animatore iz cijele regije i dodjeljuje nagrade najboljima u protekloj godini. Festival se održava pod zvjezdanim nebom u listopadu na Tvrdavi Gripe ili u Kocki.

- Međunarodni festival arheološkog filma je festival koji se svake druge godine održava u prostoru Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika. Festival doprinosi valorizaciji kulturne baštine i arheoloških istraživanja. Njime se potiče suradnja i razmjena ideja između stručnjaka - arheologa, povjesničara umjetnosti i povjesničara; muzealaca s jedne, i filmskih autora s druge strane, u svrhu unapređenja kvalitete produkcije arheološkog/muzejskog filma.

- Dalmatia film festival je međunarodni festival igranog, dokumentarnog i promotivnog filma. Održava se od lipnja do listopada, s programima u četiri grada: Makarska, Sutivan, Pirovac i Split. Nakon toga, festival se u zimskom periodu seli u ostale gradove širom Splitsko-dalmatinske i Šibensko-kninske županije, s posebnim

filmskim i edukativnim programima. Festival nudi vrhunska filmska ostvarenja u ugodnoj atmosferi ljetnih projekcija na otvorenom. U sklopu festivala organiziraju se i brojni prateći sadržaji poput predavanja, okruglih stolova, filmskih radionica za djecu i izložbi.

- Na Blatinama u parku također se, jednom godišnje, organizira „Momentić“ - kino na otvorenom u suradnji s Festivalom Mediteranskog Filma Split.

- U lipnju 2016. godine terasa kina Tesla reaktivirana je specijalno za potrebe FMFS-a kao malo art-kino na otvorenom, a u kolovozu 2018. godine u Getu, samoj jezgri Dioklecijanove palače, organizirano je privremeno „Pučko kino“. Uz besplatan ulaz, u pozivu koji se dijelio interno među stanarima i njihovim prijateljima, jedini uvjet je bio da se ponese vlastita sjedalica.

Beton kino

(izvor: <http://pdm.hr/category/lokacija/beton-kino/>)

Međunarodni festival arheološkog filma

(izvor: <https://visitsplit.com/hr/3371/5-medunarodni-festival-arheoloskog-filma>)

Privremeno "Pučko kino"

(izvor: <https://www.slobodnadalmacija.hr/dalmacija/split/clanak/id/560134/ulaznica-za-projekciju-na-kenjari-je-stolica-getani-otvorili-svoje-pucko-kino-i-prisjetili-se-kako-se-nekad-zivjelo-u-dioklecijanovoj-palaci>)

2.5.1. ZNAČENJE I CILJEVI KINO KLUBA SPLIT

Kino klub Split je neprofitna udruga građana koja je osnovana 1952. godine. Zalaže se za razvoj audiovizualne kulture i umjetnosti i pruža prostorne, tehničke i produkcijske uvjete za obrazovanje, proizvodnju i prezentaciju kulturno-umjetničkih sadržaja.

Djeluje kroz tri primarna područja: Edukaciju, Produkciju i Arhiv.

Edukacija se provodi kroz filmsku školu, teorijska predavanja, radionice, program projekcija, seminare i masteclass-ove. Programske aktivnosti osmišljavaju se prema suvremenim kretanjima i interdisciplinarnim obrazovnim metodama u medijskoj, audiovizualnoj i filmskoj umjetnosti, a na osnovu stručnog iskustva i kreativnosti voditelja u organiziranju i provedbi programa.

U šest desetljeća postojanja, u produkciji Kino kluba Split realizirano je oko 700 kratkometražnih uradaka, od toga oko 290 na filmskoj vrpici. Vlastite filmove je s većim ili manjim uspjehom radilo preko stotinu autora i autorica. Na brojnim smotrama, revijama i festivalima neprofесиjskog i alternativnog filma, kod kuće i u inozemstvu, klub je mnogo puta nagrađivan, uvrstivši se tako među najproduktivnije i najuspješnije klubove u Hrvatskoj.

Treće područje kroz koje djeluje Kino klub Split je Arhiv. Dokumentacija se može podijeliti na nekoliko cjelina: foto-dokumentaciju, pisanu dokumentaciju, reprint materijale i audio zapise. Velika se važnost posvećuje čuvanju i obnavljanju arhiviranih filmova među kojima se nalaze neprocjenjivi dokumenti duhovnog i fizičkog prostora te tragovi razdoblja kroz koje je klub prošao.

PREDAVANJA

- Teorija audiovizualnih medija
- Filmska tehnika
- Scenarij
- Dokumentarni film
- Politike i prakse amatera
- Povijest i analiza filma
- Suvremene prakse u audiovizualnim medijima
- Umjetnički film u kontekstu kino klubova
- Zvuk

RADIONICE

- Radionica kamere
- Radionica arhiviranja
- Radionica snimanja i montaže
- Radionica rasvjete

ZAVRŠNI RAD

PROJEKCIJE PETKOM

2.5.2. POVIJEST KINO KLUBA SPLIT

Kroz filmske tečajeve svoja prva znanja o filmu su stjecale mnoge generacije. Do danas se u klubu formiralo pet generacija autora i autorica amaterskog filma.

Prva generacija '52.-'62. uspostavila je infrastrukturu, opremila filmski laboratorij i pokrenula edukativne programe projekcija u kinu Stari grad. U redovnu nastavu svih splitskih škola uvršteno je prikazivanje nastavnih i kulturnih filmova unutar školskog radnog vremena. Od kraja 1957. godine klub uvodi jednu novinu- počinju se odvijati Filmski ponedjeljci. Aktivnost te prve splitske „kinoteke“ trajala je oko godinu dana, te je naišla na vrlo velik odaziv publike. Do početka 60-ih godina zabilježeno je otprilike 300 tisuća posjetitelja na oko 800 predstava.

Druga generacija '62.-'72. okrenula se snimanju autorskog filma. Zovemo je „zlatnom generacijom“ jer je ostavila najdublji trag u povijesti kluba kreirajući filmove prepoznatljive forme nazvane „splitska škola“ filma.

Četiri autora dobivaju tada prestižnu titulu „majstora amaterskog filma“: Ivan Martinac, Lordan Zafranović, Ante Verzotti i Andrija Pivčević. Osvajaju brojne nagrade na saveznim, regionalnim i međunarodnim festivalima, a u tom je razdoblju svoj amaterski film kao prva žena u klupskoj produkciji na ovim prostorima snimila i Dunja Ivanišević (1968. g. film *Žemsko*). Film *Sedmologija* je klupski omnibus, svojevrsni instant manifest ove generacije koji je šestero klubaša snimilo na Marjanu. Ambijent i *genius loci* su postali stalni protagonisti splitskoga filma.

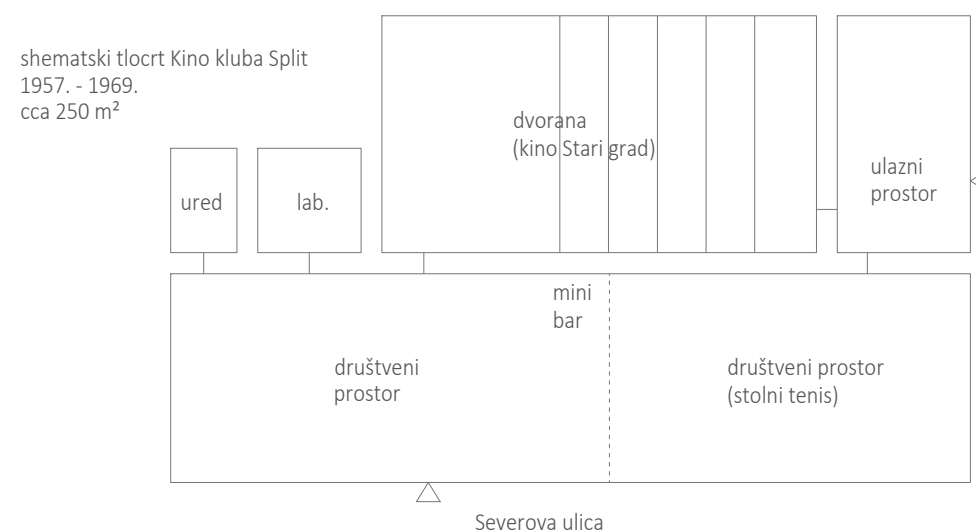
Treća generacija '72.-'82. nastavlja se na prethodnu. Na 25-godišnjicu kluba se pokreće Sabor alternativnog filma, na kojem su se uz projekcije filmova održavale debate na temu amaterskog i alternativnog, kao i profesionalnog domaćeg i svjetskog filma. Sabor alternativnog filma je trajao 10 godina i ugostio brojna poznata imena regionalne kinematografije, kritičare, književnike, teoretičare i umjetnike. Bilo je to važno mjesto okupljanja i razmjene mišljenja i iskustava koje danas zauzimaju gotovo mitski status. Struktuiran je od radnog i prikazivačkog dijela. U središte postavljaju različite termine: eksperimentalni film, antifilm, amaterski film i alternativni film. Intenzivno se radilo i na oživljavanju unapređivanju filmskog tečaja. Tečaj 1978. godine dobiva službeni naziv "Filmska škola Kino kluba Split". Od sredine 70-ih godina javlja se interes za multimediju i umjetnost performansa. Sve je veća zastupljenost video umjetnosti koja polako postaje ravnopravna s filmom.

Četvrta generacija '82.-'92. također osvaja brojne nagrade i priznanja, nastavljajući revitalizaciju klupskih aktivnosti i organizaciju Sabora sve do 1987. godine.. Sredina 80-ih označava još intezivnije upisivanje video umjetnosti u rad Kino kluba.

Suradnje, koprodukcije i partnerstva sve su češće i postale su klupska svakodnevnica. Članovi se filmom mogu baviti amaterski, profesionalno i rekreativno, mogu osmišljavati i predlagati vlastite programe. Novije generacije autora i autorica nastavljaju artikulirati svoje djelovanje kroz jezik audio-vizualnih medija suvereno i jasno, te se dobro plasiraju po domaćim i međunarodnim festivalima i različitim platformama za prikazivanje filmova. Klub je članica Platforme Doma mladih, Zajednice tehničke kulture i Hrvatskog filmskog saveza. S vremenom teži postati i regionalni audiovizualni centar. Kino klub Split posljednih godina intezivira i Festival novog filma i videa te formalno umjetničko obrazovanje koje uključuje usmjerenje za film i video u okviru Umjetničke akademije - UMAS.

2.5.3. PROSTORI KINO KLUBA SPLIT

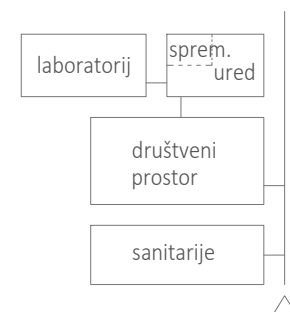
Prostori kluba i adrese su se mijenjale tijekom povijesti. Nakon gubitka dvorane Narodne tehnike na Matejušci (tadašnja Saveznička obala), aktivnost 1. generacije kluba '52.-'62. svela se na traženje novih prostora za odvijanje klupskog rada i života. Klubu su dodijeljeni ogromni prostori nekadašnje Pučke kuhinje koja se nalazila u Severovoj ulici, u južnom dijelu Dioklecijanove palače. Prostorije su zatečene u zapuštenom stanju i trebalo ih je preurediti. Za početak je preuređena samo prostorija koja je prethodno služila kao restoran i dovršena je već 1955. godine te se smatrala jednom od najbolje uređenih i opremljenih dvorana u zemlji. Godine 1957. ugovoren je namjenski najam klupske kinodvorane u svrhu održavanja redovitih projekcija pokretanjem kina Stari grad u suradnji s gradskim kinopoduzećem (najam traje nešto više od tri godine).

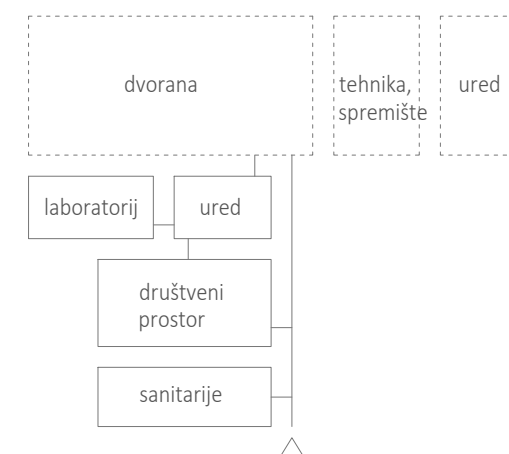
U 2. generaciji kluba '62.-'72. klub zbog renoviranja gubi aktualne prostorije u Severovoj i dobiva privremeni prostor od 40-tak m² u Zagrebačkoj (bivšoj Ribarevoj) ulici gdje ostaje idućih 25 godina.

4. generacija kluba '82.-'92. odlučuje ilegalno okupirati susjedne prostore i proširiti klupski prostor u Zagrebačkoj ulici s 40-ak m² na otprilike 100 m². U drugoj polovici 80-ih ove se prostorije i pravomoćno dodjeljuju klubu. Članovi opremaju projekcijsku dvoranu.

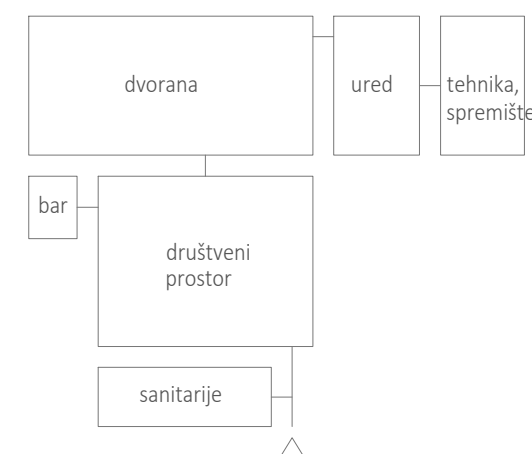
shematski tlocrt Kino kluba Split
1971. - 1984.
1. faza - cca 40 m²

shematski tlocrt Kino kluba Split
1984. - 1989.
2. faza - neuređeno - cca 100 m²

shematski tlocrt Kino kluba Split
1989. - 1997.
3. faza - cca 100 m²

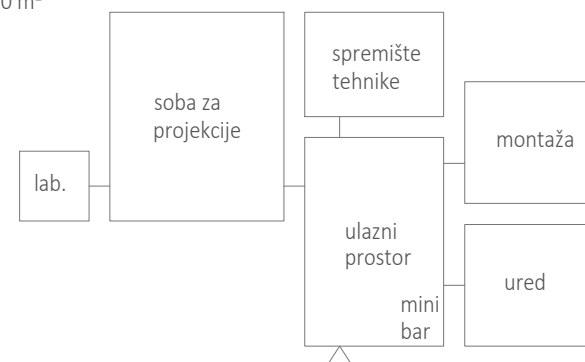

U ratnim godinama nakon gubitka prostora u Zagrebačkoj ulici Kino klub se seli u prostore u Domu mladeži koji je i prema originalnom arhitektonskom projektu iz 1974. godine bio namijenjen Kino klubu Split. Ulaskom u nove prostore Kino klub je bio u mogućnosti početi s radom u videotehnici, što je u potpunosti i usmjerilo budući rad na ovaj medij.

PROSTORIJE:

- ulazni prostor (prostor za druženje) - 20 m²
- soba za projekcije - 30 m²
- soba za montažu - 14 m²
- ured - 14 m²
- laboratorij (razvijanje filmske trake) - 4 m²
- spremište tehnike - 10 m²

shematski tlocrt Kino kluba Split
1999. -
cca 100 m²

Posljednjih nekoliko godina ljetna kina postala su iznimno popularna pa se tako u mnogim mjestima na otocima i gradovima po Hrvatskoj tijekom ljeta mogu gledati filmovi na otvorenom.

Nema ozbiljnijih istraživanja koncepta ljetnih kina u arhitekturi, te nedostaje referentna literatura i podaci o ljetnim kinima. Dokumenti nisu u vezi i nije ih lako usporediti i oslanjati se na različite izvore. Isto tako, povijest hrvatskih kina nije lako pratiti jer rijetki članci i dokumenti daju sustavni pregled kina.

Ljetna kina su rasprostranjena na cijelom području Sredozemlja. Zemlje s najvećim brojem kina na otvorenom su Španjolska, Grčka i Hrvatska. Sve su to mediteranske zemlje i pripadaju sličnoj klimatskoj zoni koja omogućuje razvoj ove tipologije. Iako je rad ljetnih kina vezan za ljetno vrijeme, može ih se pronaći i u sjevernim regijama poput Rusije ili Švedske. Najveća gustoća ljetnih kina u Hrvatskoj je na dalmatinskim otocima.

Početak 1900-ih koncept „atmosferskih“ kina bio je prisutan u zgradama kina. Zatvorene kino dvorane imale su oslikani interijer da stvore iluziju gledanja filma pod otvorenim nebom. Posljedično, kina na otvorenom nastaju 1930-ih godina. Oni će svoj vrhunac dosegnuti u pedesetim godinama prošlog stoljeća. Međutim, dolazak televizije uzrokovat će da kinematografi budu manje popularni. To će utjecati i na ljetna kina koja će se polako zatvarati i nestajati tijekom 1990-ih. Novo 21. stoljeće donosi ponovno rođenje kino kulture što daje novu snagu za revitalizaciju ljetnih kina. Ipak, dolaskom novih filmskih medija, popularnost televizije i gledanja filmova u kući također rezultira manjim ulaganjima u ljetna kina. Digitalizacija 2000-ih godina najavljuje nove navike gledanja filmova u kinima. Kina postaju mnogo veća i više njih se nalazi u jednoj zgradi. To su kinematografski multiplexi koji se nalaze izvan središta grada i uglavnom se odnosi na zatvorena ili klasična kina, ali te promjene se odražavaju i u trendu ljetnih kina. Statistika ljetnih kina u Hrvatskoj je pozitivnija jer su mnoga ljetna kina povremeno otvorena ili su tek počela ponovno funkcionirati 2017. godine.

Stara ili nova kina, urbana, pejzažna ili dio multiplexa, uvijek su spojena na glavne javne površine parka, centra grada ili trgovačkog centra. Gradska kina uglavnom su u urbanim gradskim središtima i imaju čvršće i definirane volumene građevina, dok su ljetna kina postavljena u parkovima ili zelenim površinama s povoljnim nagibom krajolika ili topografije. Ljetno kino se ne može svrstati u kategoriju građevina.

Ljetno kino definira mjesto koje zauzima sa svojim ugrađenim pratećim objektima. Prostorno je vrlo jednostavno, sastoji se od ulaza, zaslona, gledališta, projekcijske sobe i sanitarija, ali ljetno kino kao pojava je zapravo puno bogatije. To je mjesto u kojem se može izmjenjivati fikcija (film) i stvarno okruženje. Određuje se

zidovima, ogradom ili topografijom terena. Dok su okvir ili zidovi ljetnog kina definirani i čvrsti, ono što ih okružuje je nematerijalno- film ili iskustvo.

Arhitektonski oblik ljetnog kina posuđuje se iz prirode- element livade uokviren drvećem. Prema uvjetima topografije i urbanizma mogu se podijeliti na ljetna kina koja koriste krajolik i nagib topografije, na ona koja popunjavaju prazninu urbane matrice i kombinaciju jednog i drugog.

Većina primjera ima gledalište u nagibu prema zaslonu. Nagib se postiže stepenicama ili podom u nagibu. U slučaju kada je gledalište ravno, zaslon se postavlja više. Zaslone u kinima su različitih veličina i omjera. Najčešći omjer zaslona je 1:2,3. Neki ekrani koriste postojeće zidove i konstrukcije zgrada, dok su neki ekrani samostojeći. Površina za projiciranje je bijela.

Kapacitet ljetnih kina se kreće od 100 do 500 mjesta. Ona se smatraju mala kina u usporedbi sa zatvorenim kinima koja mogu doseći više od 2500 gledatelja.

Napredovala je i tehnologija filmske projekcije. Iako su ta kina izgrađena u vrijeme analognih filmova i s prostorijama za projiciranje, suvremena tehnologija ne zahtijeva puno mjesta i s njom je lako upravljati. Projekcijska soba nalazi se iza gledatelja i ima krov za zaštitu opreme od atmosferskih utjecaja.

Većina primjera ljetnih kina ima ulaz i izlaz na istom mjestu za razliku od klasičnih kina. Ulaz je obično kapija, a vrata su često od ograde i nisu puna. Blagajna je s malim prozorom orijentirana prema vani i površina kabine je minimalna - za jednu osobu i blagajnu.

Glasnoća buke u neposrednoj okolini trebala bi se regulirati na maksimalno 35 db. Zemljište na kojem se nalaze kina na otvorenom odabire se prema veličini i položaju. Optimalna veličina izračunava se prema broju posjetitelja - po 4 sjedeća mjesta na 1 m².

Orijentacija platna je uglavnom na zapadu (od jugozapada do sjeverozapada). Postoje neke iznimke, ali platno je rijetko orijentirano prema istoku.

Ekološki elementi koji su važni za odabir lokacija su: blizina središta grada, orijentacija, akustika, vjetrovi i povoljna topografija terena. Ljetna kina se uglavnom nalaze u središtu grada. Kad se nalaze na marginama središta grada to je zbog povoljne topografije.

Kina mogu biti neovisna, mogu biti dio distribucijske tvrtke, neke druge tvrtke, kulturno-obrazovne ustanove ili privatna.

Romantični i društveni aspekti ljetnog kina specifični su jer u ovakvoj vrsti kinematografsko iskustvo puno je veće nego u klasičnim kinima.

Hrvatski turisti upoznati su s pojmom ljetnih kina. Trebalo bi primijeniti kulturni model odlazaka u ljetna kina i među inozemnim turistima. Vrlo često se program ljetnih kina prikazuje samo na hrvatskom jeziku pa turisti smatraju da je to samo za lokalno stanovništvo i nisu sigurni hoće li filmovi biti titlovani.

Treba se definirati i provesti akcijski plan. Promocija kulturnog projekta trebala bi se usredotočiti na kulturne, romantične i društvene prednosti sudjelovanja na festivalu. Festival kao kulturna manifestacija revitalizira ljetno kino i kroz proces kulturne promocije može se postići održiva zaštita ljetnog kina.

Cilj je postići:

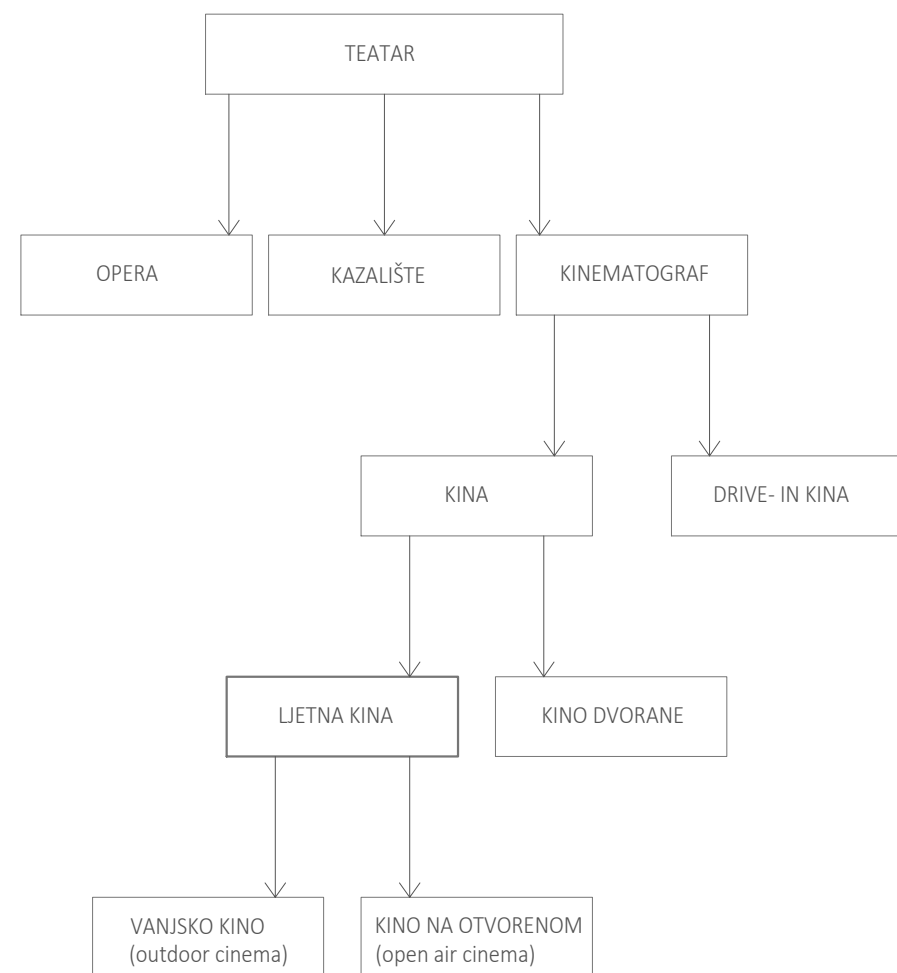
- višeslojni uvid u fenomen ljetnih kina
- vidljivost ljetnih kina na odgovarajućem teritoriju
- revitalizaciju ljetnih kina
- ljetna kina - svijest o svojoj ulozi javnog mjesta i arhitektonskog oblika
- očuvanje socijalnog bogatstva
- očuvanje vrijednosti starih tehnologija
- stvaranje novih sjećanja i vrijednosti
- nastavak kino kulture na otocima - povezivanje ljetnih kina, ali i lokalnih zajednica susjednih otoka u mrežu

„What we are trying to measure here is the depth of connection between the people and the customs and places...if we value this particular building, how much do we value it? The natural way of measuring that would be to see whether people write or paint about this.“ - S. A. Cheong, 2017.

Hrvatski autor Pavao Pavičić napisao je roman pod nazivom „Ljetno kino“. Postoji popularni glazbeni sastav s imenom „Ljetno kino“. To objašnjava koliko je ljetno kino cijenjeno u hrvatskoj popularnoj kulturi i umjetnosti.

Specifičnosti ljetnih kina se prikupljaju i razvrstavaju u podskupine: kina koja se nalaze na krovnoj terasi, kina koja se nalaze u prizemlju, kina koja su utvrđena ili ograđena, kina koja koriste krajolik ili kina koja koriste urbanu matricu.

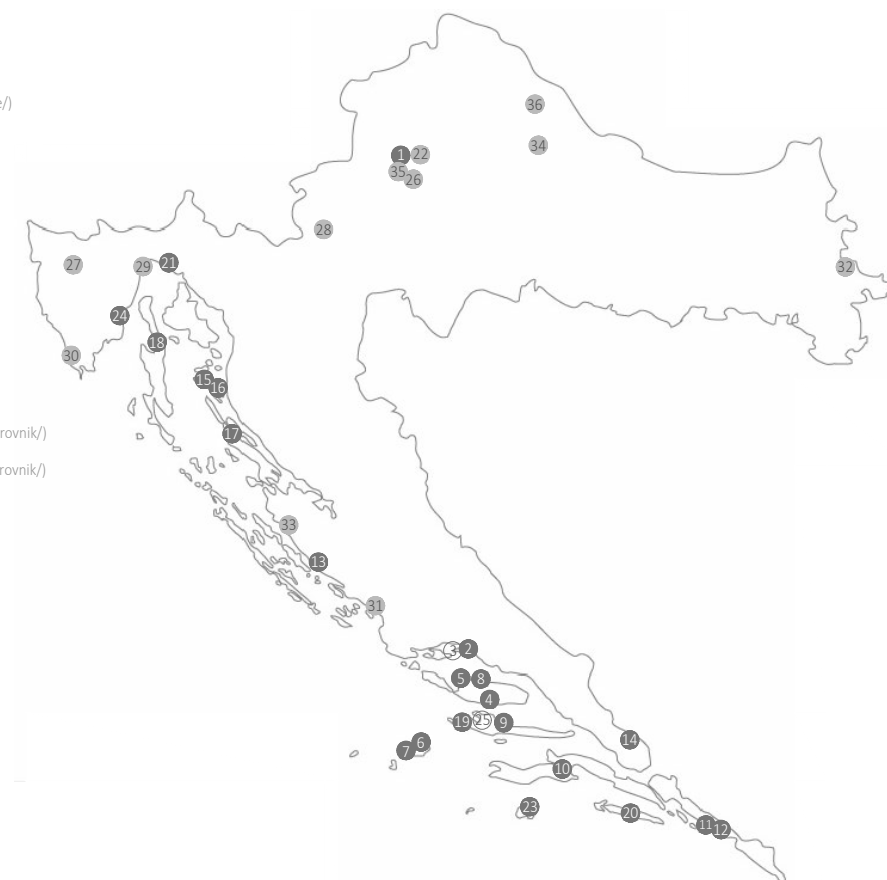
S oživljenjem kinematografije pojavljuju se i privremena ili pokretna kina na otvorenom. To su privremene instalacije kino projekcija, bez projekcijske sobe-samo organizacija projekcijskog platna i stolica na javnoj površini.

Shematski prikaz klasifikacije teatra
(izrađeno prema osnovi: P. Neufert, NEUFERT)

LJETNA KINA U HRVATSKOJ

1. Ljetno kino Tuškanac, Zagreb, 1954., 500+ sjedala (izvor: <https://www.muzika.hr/vodic-ljetno-kino-hrvatska/>)
2. Ljetno kino Bačvice, Split, 1953., 300 sjedala (izvor: <https://www.kinomediteran.hr/gradovi/split-ljetno-kino-bacvice/>)
3. Ljetno kino Tesla, Split, 1952. (nije u funkciji) (izvor: <http://infozona.hr/tag/FMFS>)
4. Ljetno kino Bol, Bol, 1962., 150 sjedala (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
5. Ljetno kino Sutivan, Sutivan, ?, 110 sjedala (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
6. Ljetno kino Hrid, Vis, 1964., 160 sjedala (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
7. Ljetno kino Komiža, Komiža, 1964., 150 sjedala (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
8. Ljetno kino Supetar, Supetar, ?, 250 sjedala (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
9. Ljetno kino Jadran, Jelsa, ?, 150 sjedala (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
10. Ljetno kino Korčula, Korčula, 1956., 250 sjedala (izvor: <http://pogledaj.to/art/ljetna-kina-su-esencija-ljeta/>)
11. Ljetno kino Jadran, Dubrovnik, 1957., 300 sjedala (izvor: <http://kinomreza.hr/en/summer-cinema-jadran-dubrovnik/>)
12. Ljetno kino Slavica, Dubrovnik, 1950., 250 sjedala (izvor: <http://kinomreza.hr/en/summer-cinema-slavica-dubrovnik/>)
13. Ljetno kino Biograd na moru, Biograd na moru (izvor: <http://kinomreza.hr/en/biograd-na-moru/>)
14. Ljetno kino Metković, Metković (izvor: <http://kinomreza.hr/kino-pobjeda-metkovic/>)
15. Ljetno kino Rab, Rab, 1913. (izvor: <http://www.ucilisterab.hr/hr/kino>)
16. Ljetno kino Rab, Rab (izvor: <http://www.ucilisterab.hr/hr/kino>)
17. Ljetno kino Hollywood, Novalja (izvor: <http://kinomreza.hr/ljetno-kino-hollywood/>)
18. Ljetno kino Cres, Cres (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
19. Ljetno kino Hvar, Hvar (izvor: <https://kinomediteran.hr/gradovi/hvar/>)
20. Ljetno kino Govedari, Mljet (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
21. Ljetno Art-kino, Rijeka (izvor: <https://www.art-kino.org/hr/novosti/otvoreno-ljetno-art-kino>)
22. Ljetno kino Gradec, Zagreb (izvor: <https://www.muzika.hr/ljetna-kina/>)
23. Ljetno kino Lastovo, Lastovo (izvor: <https://www.kinomediteran.hr/gradovi/lastovo/>)
24. Ljetno kino Rabac, Rabac (izvor: <https://www.glasistre.hr/lifestyle/u-rapcu-pocao-open-air-cinema-593009>)
25. Ljetno kino u Starom Gradu (nije u funkciji) (izvor: <https://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>)
26. Ljetno kino na Savi, Zagreb (izvor: <https://www.muzika.hr/ljetna-kina/>)
27. Ljetno kino u Motovunu (izvor: <https://www.klikaj.hr/ljetno-kino-pod-zvijezdama/>)
28. Ljetno kino u Karlovcu (izvor: <https://www.muzika.hr/ljetna-kina/>)
29. Ljetno kino u Opatiji (izvor: <https://www.festivalopatija.hr/centargervais/open-air-theatre/>)
30. Ljetno kino u pulskoj Areni (izvor: <https://www.muzika.hr/vodic-ljetno-kino-hrvatska/>)
31. Ljetno kino u tvrđavi Barone, Šibenik (izvor: <http://tris.com.hr/oznake/tvrđava-barone/>)
32. Ljetno kino u Vukovaru (izvor: <https://www.vukovarfilmfestival.com/vff12/hr/lokacije/>)
33. Ljetno kino u Bibinjama (izvor: <http://www.057info.hr/zabava/2017-09-07/otvoreno-ljetno-kino-u-bibinjama>)
34. Ljetno kino u Bjelovaru (izvor: <https://magazin.hrt.hr/530745/filmovi-pod-zvijezdama-u-bjelovaru>)
35. Ljetno kino na Zrinjcu, Zgareb (izvor: <https://www.muzika.hr/vodic-ljetno-kino-hrvatska/>)
36. Ljetno kino u Koprivnici (izvor: <https://www.klikaj.hr/ljetno-kino-pod-zvijezdama/>)
37. Ljetno kino u Motovunu (izvor: <https://motovunfilmfestival.com/>)
38. Ljetno kino u Novoj Gradišci (izvor: <https://novogradiska.hr/news/ljetno-kino-u-novoj-gradiski/>)
39. Ljetno kino u Vukovaru (izvor: <https://www.vukovarfilmfestival.com/vff12/hr/lokacije/>)
40. Ljetno kino na dunavskom šlepu, Vukovar (izvor: <https://www.vukovarfilmfestival.com/vff12/hr/lokacije/>)

- stalna ljetna kina
- privremena ljetna kina
- ljetna kina koja nisu u funkciji

<p>ŠUMA</p>	<p>PARK</p>	<p>TRG</p>	<p>TERASA ZGRADE</p>	<p>DVORIŠTE - OGRAĐENO ZIDOVIMA</p>	<p>RUŠEVINE, TVRĐAVE, ZIDINE, ARENE</p>	<p>OBALA MORA</p>	<p>OBALA MORA</p>	<p>OBALA RJEKE</p>	<p>OBALA RJEKE</p>
<p>2.</p>	<p>34.</p>	<p>33.</p>	<p>3.</p>	<p>8.</p>	<p>20.</p>	<p>6.</p>	<p>26.</p>	<p>26.</p>	<p>26.</p>
<p>12.</p>	<p>35.</p>	<p>22.</p>	<p>7.</p>	<p>5.</p>	<p>11.</p>	<p>23.</p>	<p>14.</p>	<p>14.</p>	<p>14.</p>
<p>1.</p>	<p>36.</p>	<p>37.</p>	<p>32.</p>	<p>18.</p>	<p>25.</p>	<p>16.</p>	<p>28.</p>	<p>28.</p>	<p>28.</p>
<p>1.</p>	<p>38.</p>	<p>39.</p>	<p>4.</p>	<p>9.</p>	<p>19.</p>	<p>27.</p>	<p>15.</p>	<p>15.</p>	<p>15.</p>
<p>15.</p>	<p>24.</p>	<p>21.</p>	<p>4.</p>	<p>21.</p>	<p>29.</p>	<p>30.</p>	<p>13.</p>	<p>13.</p>	<p>13.</p>
<p>13.</p>	<p>17.</p>	<p>17.</p>	<p>4.</p>	<p>17.</p>	<p>17.</p>	<p>31.</p>	<p>40.</p>	<p>40.</p>	<p>40.</p>
<p>13.</p>	<p>17.</p>	<p>17.</p>	<p>4.</p>	<p>17.</p>	<p>17.</p>	<p>31.</p>	<p>40.</p>	<p>40.</p>	<p>40.</p>

4.1.1. POVIJEST

Bačvice su jedan od najpoznatijih splitskih lokaliteta. Naziv *Bačvice* javlja se još za mletačke vlasti, i to na službenim planovima i spisima u talijanskom obliku *Boticelle*. Taj se naziv, međutim, odnosio samo na poluotok između gradske luke i današnjeg kupališta Bačvice. Sama uvala gdje se danas nalazi kupalište nazivala se *Spalacijuni* ili *Spalaćuni*. Naziv Spalacijuni odgovara i nazivu „stupići“, koji je u narodu uobičajen kao naziv za male čestice zemlje izdijeljene međašima, kojih je bilo mnogo u uvali Bačvice sve do početka 20. stoljeća.

Do potkraj 19. stoljeća bilo je to pravo predgrađe grada, svuda oko prostirali su se vinogradi, voćnjaci, vrtovi s tek pokojom kamenom kućom i tri prekrasne uvale: Bačvice, Ovčice i Firule. Prvo kupalište na Bačvicama podigla je oko 1891. godine obitelj Koščina. To prvo javno kupalište na Bačvicama činio je dugi drveni mul na drvenim stupovima zabodenim u pijesak, na čijoj su prvoj polovici bile kabine različitih veličina. Nova dvokatna kupališna baraka s otvorenom lođom i zidom, koji je odvajao kabine za kupaće i kupaćice, podignuta je 1905., a srušena je u nevremenu 1915. godine. Početkom 20. stoljeća do kupališta je iz gradske luke vozio poseban parobrod, a poslije i konjski omnibus.

Između 19. i 20. st. predio Bačvice bio je veoma slabo izgrađen s nešto zgrada na njegovoj sjeverozapadnoj strani. U velikoj pješčanoj uvali prema zapadu nalazila se u moru na pilotima drvena zgrada kupališta *Konščina*. I putova je bilo malo: iz gradske luke preko mosta uz more je vodio Kupališni prilaz koji se dalje na istok nastavljao u Put od Firula. Sa sjevera prema jugu išle su tri uske i neuređene ulice, a sve ostalo su bili puteljci. Nakon Prvog svjetskog rata Split se ubrzano širi u okolna polja, a Bačvice su bile posebno zanimljive zbog pješčanih plaža. Bile su povoljne za individualnu izgradnju i hotele. Veći broj terena na istočnoj strani uvale Bačvice kupila je strana tvrtka, zatim su državne vlasti stavile zemljište pod svoju upravu, a od 1923. godine je Općina postala jedini vlasnik zemljišta i tako je nastalo prvo Općinsko kupalište. Predio se postupno počeo uređivati: trošni drveni most koji je spajao luku s Bačvicama je uklonjen i sagrađen je betonski most, dograđuje se i dotjeruje kupalište, a od 1927. uređuju se prilazne ulice i grade se veće i manje stambene zgrade.

Godine 1927. utemeljeno je Društvo za uređenje i poljepšanje Bačvica i Firula. Uprava Društva odlučila je stručnjacima povjeriti izradu šireg plana uređenja prostora, a samo Društvo se angažiralo na uređenju predjela: pošumljavali su se čitavi brjegovi i prostori neposredno uz more borovima, čempresima, tamarisima i ukrasnim biljem.

Urbanistički obrisi današnje četvrti Bačvica zacrtani su između dva svjetska rata na temelju međunarodnih natječaja za urbanističku regulaciju Splita. Put što je vodio neposredno uz uvalu pomaknut je sjevernije i preko Sunčanice (danas Preradovčevo šetaliste) nastavljao se na Put Firula. Napravljena je dionica (danas Šetaliste Bačvice) s dva jednosmjerna kolnika te nasadima i pješačkom stazom u

sredini. U ulicama Matije Gupca i Viškoj zasađeni su drvoredi, a između njih trasirane nove manje ulice. Potpuno je izgrađena i zapadna strana nekadašnje Jadranske ulice (danas Prilaz braće Kaliterna). Započeta je izgradnja velikog trga (danas Trg Mihovila Pavlinovića) s nizom trokatnica i četverokatnica. Uglovnica Bratimske blagajne dovršena je 1938-39. Istodobno su nicali i druge pojedine stambene zgrade te više raskošnih vila. Tih godina Bačvice (plaža-kupalište, šetaliste s nekoliko hotela i vrtih restorana) predstavljale su tipično mediteransko mini ljetovaliste. Domaćim i stranim turistima ljetovanje na Bačvicama bilo je znak prestiža. Splićanima, naprotiv, one su bile tjedni ili svakodnevni dio ljetnog rituala. Prvotni projekt za novu armirano-betonsku kupališnu zgradu modificiran je i umjesto nasred uvale, ona je podignuta na istočnoj strani nakon međunarodnog natječaja 1930. godine po projektu arhitekata Prospera Čulića i Borisa Katunarića. Predviđalo se da se dogradi sve do rta Ovčica gdje je trebala biti izgrađena dvorana s restoranom, kavanom i zimskim bazenom. U današnjoj dužini bila je dovršena neposredno prije početka Drugoga svjetskog rata. Poslije 1945. kupališna zgrada je obnovljena, a zlatno razdoblje doživjela je pedesetih godina u okviru samostalne ustanove *Kupalište*. Na katu su bile obiteljske i ženske kabine, u prizemlju svlačionice i garderoba za muškarce. Dva spiralna stubišta povezivala su terasu s prizemnim platoom i tako omogućivala neprestanu frekvenciju kupaća. U prizemlju rotunde bio je bife i zdravljak, a na katu restoran.

Nakon Drugog svjetskog rata kupališni su objekti uređivani i dograđivani. Od sredine šezdesetih godina u kupalište se nije ulagalo i postojeće se sve više uništavalo da bi 1990. godine uslijedila, zbog sigurnosti, zabrana uporabe kupališne zgrade. Prigodom izložbe 1991. godine *100 godina kupališta na Bačvicama* arhitekt Ante Kuzmanić prvi put je predstavio svoj projekt uređenja Bačvica s arhitektom Eugenom Širolom, a kasnijom redukcijom i pročišćavanjem dobiven je projekt po kojem se gradilo. Okosnicu novoga zabavnog i poslovnog centra i kupališne zgrade na Bačvicama čine tri velika sadržaja: prostor u funkciji kupališta, disko-klub i akvarij te niz malih poslovnih prostora ukupne površine od 4500 metara četvornih. Oblikovno je kompozicija reducirana na faksimil staroga objekta i tehnicističku tendu na istočnom krovu. Bijela tenda, jarbol i zatezna užad su mikrodetalj prepoznatljivosti čitavog kompleksa. Plato Preradovićevo šetalista s ulaskom u ljetno kino protegnut je na krov novoga objekta preko kojega se ulazi u sve sadržaje i terase centra. Zgrada je otvorena 1997. godine.

Godine 2001. osnovano je javno privatno društvo s ograničenom odgovornošću *Bačvice plaža*, koje je dobilo koncesiju na cijelu uvalu i koje je zaslužno za dobivanje Plave zastave. Od nekoć lokalne plaže Bačvice su postale prestižno, kozmopolitsko kupalište i bitan čimbenik turističke ponude, te su vratile i učvrstile svoj nekadašnji status jednog od najvažnijih simbola grada Splita. Što se Splićana tiče Bačvice su oduvijek bile, a i danas jesu kultno mjesto, sastavni dio splitskog *dira*, okupljalište svih uzrasnih skupina, mjesto na kojem grad pokazuje svoj osebujan stil života na otvorenome kroz cijelu godinu.

4.1.2. KULTURNO - ZABAVNI SADRŽAJI I MANIFESTACIJE

U blizini javnog kupališta, još od samog njegova nastanka, odvija se bogat kulturno-zabavni i ugostiteljski život Splita.

Toma Kaliterna bio je vlasnik kuće iznad uvale kupališta u kojoj se nalazio ugostiteljski objekt poznat pod nazivom *K bijelu orlu*, 1918. godine. U njemu su se svakodnevno održavali koncerti i filmske projekcije, a na terasi se sviralo. Zgrada je izgorjela do temelja u velikom požaru 1925. godine.

1921. godine je dovršen hotel *Imperial* (današnji *Park*) Ante Dvornika, po nacrtu arhitekta Ivaniševića i Kaliterna. Prostor oko hotela je pretvoren u perivoj. U prizemlju se nalazila velika blagovaonica s galerijom za glazbu. Iste godine se otvara Ljetna kazališna sezona, na novoj renoviranoj pozornici u vrtu. Nakon velikog preuređenja, 1939. godine, otvara se obnovljeni hotel pod nazivom *Park*. U svibnju 1928. godine otvoren je novi hotel *Na plaži*. To je nekadašnji hotel *Primorje* (poslije *Sava* i *Mosor*). U hotelu *Primorje* priređivala se velika pučka zabava. Početkom tridesetih godina u hotelu *Na plaži* svake večeri na programu su bile operete, komedije, skečevi, groteske, ansambli, solo pjevanja, dueti i trija, plesovi, ... Ulaz je bio besplatan, a program se mijenjao svaki drugi dan.

Godine 1927. ruši se nasip nekadašnje terase izgorjelog restorana *K bijelom orlu*, a na njegovu mjestu hotel *Na plaži* postavlja stolove. Godinu dana kasnije svečano je otvorena ljetna restauracija, ponovno se otvara veliko Marionetsko kazalište. U neposrednoj blizini bila je i zgrada restorana *Villa Rosina* (poslije hotel *Matić*) podignuta 1901. godine.

1931. godine otvoren je novi restoran i hotel *Matić* na Bačvicama. Splitski su umjetnici početkom tridesetih godina u kavani i restoranu Matić priređivali zabavu pod nazivom *Split bez maske*.

Od 1954. godine u ljetnoj sezoni predviđena su na kupalištu Bačvice i neka iznenađenja za posjetitelje. Gotovo svake nedjelje na samom kupalištu održavale su se različite revije.

Na terasi hotela *Matić* su priređivani plesovi sve do kraja šezdesetih godina kada se potpuno ugasio svaki zabavni sadržaj. Još jedino hotel Park na svojoj terasi nudi svojim gostima i posjetiteljima poneke zabavne sadržaje.

Prirodni ambijent Bačvica osiguravao je i snimanje igranih filmova- *Zvijezda putuje na jug*, 1959. godine, te brojnih reklama među kojima je i reklama za Pipi u glavnoj ulozi Ane Sasso, 1983. godine.

Uz kupališnu zgradu neko vrijeme se igralo balote, minigolf, vodeni nogomet i odbojka na pijesku, a u novije vrijeme tu se nalazio dječji zabavni park.

Vlasnici brojnih kafića otvorenih u novoizgrađenoj kupališnoj zgradi prilagodili su svoje zabavne sadržaje novoj mladoj generaciji. Već desetak godina na Bačvicama se održavaju Dani picigina, a sa samoj plaži se povremeno održavaju i glazbeni festivali (Split Beach Festival). Nad pješčanom uvalom i kafić Žbirac ponekad ugosti poznate glazbenike. Danas su kafići svojim nelegalnim proširenjima nadvladali cijeli kupališni objekt, a nedovršeni akvarij služi kako njihovo skladište.

4.2.1. POVIJEST I KULTURNO - ZABAVNE MANIFESTACIJE

Ljetno kino Bačvice otvoreno je 1953. godine i od tada postoji kontinuitet rada ljetnog kina, koji se može pratiti od prve objave o kinu u medijima (Slobodna Dalmacija) 4.6.1953., kada je najavljeno njegovo otvaranje projekcijom filma *Blago kralja Salomona* pa sve do današnjih dana. Split je do 1957. godine imao čak 4 ljetne pozornice. Kino je tada imalo 1150 sjedala te je radilo u sinergiji s ostalim kinima kojima je upravljalo splitsko kino-poduzeće.

Na lokaciji se nalazio ugostiteljski objekt s dva betonska platoa kako bi se na njima organizirali plesnjaci.

Na prostoru Ljetnog kina Bačvice se 1963. i 1964. godine održao glazbeni festival Melodije Jadrana pred 2000 gostiju. Televizija je izravno prenosila završnu večer festivala. U prijenos se uključila i Intervizija, pa je tako prvi put izravno iz Splita emitiran program za zemlje Istočne Europe.

Kino Bačvice je jedno vrijeme bilo svedeno na povremene i razmjerno slabo posjećene projekcije, te se sve češće koristilo za druge svrhe - festivale nevezane uz film i kulturu, sajmove, vjenčanja.

Na sreću, njegova primarna funkcija nije u potpunosti izgubljena te se na velika vrata vratila 2007. godine kada je na tom mjestu organizira prvi Festival mediteranskog filma Split koji je prerastao u respektabilnu kulturnu manifestaciju.

Prostor je u vlasništvu Grada Splita, a 25.5.2018. godine je dano na upravljanje javnoj ustanovi za kulturu i cjeloživotno obrazovanje Zlatna vrata. U partnerstvu s Kinom Mediteran, u ljetnom kinu se od 2018. godine organizira svakodnevni filmski program koji traje od lipnja do rujna. Glavna funkcija tog prostora je ljetno kino, ali se tu održavaju, po potrebi, i druge manifestacije i događaji (glazbeni festivali, predstave i performansi) u suradnji s udrugama u kulturi. Ljetno kino Bačvice je danas jedino kino na otvorenom koje je preostalo u Splitu, i jedini javni otvoreni prostor namijenjen kulturnoj djelatnosti u širem centru grada.

Glavni događaj prostora ljetnog kina je Festival mediteranskog filma Split. Festival se održava tijekom deset dana u mjesecu lipnju. Večernje projekcije su u ljetnom kinu Bačvice u autentičnom mediteranskom ozračju uz miris stoljetne borovine i šum mora obližnje pješčane plaže, a tijekom dana projekcije se održavaju u kinoteci Zlatna vrata u Dioklecijanovoj palači. Osim projekcija filmova, educiranja i druženja s gostima iz industrije, FMFS je poznat i po svojim feštama u ljetnom kinu Bačvice koje dođu kao idealno zagrijavanje za predstojeće ljeto.

Na lokaciji ljetnog kina se održava već drugu godinu Fibr - festival alternativne urbane glazbe. Festival traje dva dana u mjesecu srpnju, a sam festival je otvoren Open air pub quizom sa brojnim nagradama što ga čini najposjećenijim domaćim kvizom.

U kolovozu 2018. godine organizirana je dvodnevna intenzivna radionica hodanja na žici, a u rujnu iste godine je izveden performance hodanja na žici uz projekciju filma *Posljednji plesač na žici u Armeniji*.

Na samoj lokaciji se i održavaju predstave. Tako je u srpnju 2019. godine izvedena predstava *Otok*.

Gourment street food festival je također obilježio prostor Ljetnog kina Bačvice u lipnju 2016. godine. Kroz različitu ponudu u desetak Gourmet kućica na jednom mjestu spajali su se okusi raznih svjetskih kuhinja. Osim odlične hrane i glazbe posjetitelji su mogli uživati u večernjim projekcijama filmova gastronomske tematike, a gledale su se i utakmice Hrvatske u sklopu nogometnog prvenstva.

Filmska projekcija 70-ih godina prošlog stoljeća
(izvor: Facebook grupa "Split kroz povijest")

Filmska projekcija - Festival mediteranskog filma Split
(izvor: <https://www.kinomediteran.hr/gradovi/split-ljetno-kino-bacvice/>)

Glazbeni festival - Melodije Jadrana 1963. godine
(izvor: <https://www.xzmagazin.com/cuvene-bacvice-novi-festivalski-dom>)

Glazbeni festival - Fibr festival 2019. godine
(izvor: <https://visitsplit.com/en/3338/fibra-festival>)

4.2.2. KORISNICI PROSTORA LIJETNOG KINA BAČVICE

Glavni korisnici prostora ljetnog kina su Centar za kulturu i cjeloživotno obrazovanje Zlatna vrata i Kino Mediteran.

Centar za kulturu i cjeloživotno obrazovanje Zlatna vrata je javna ustanova koja kontinuirano provodi osposobljavanja, usavršavanja, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje za odrasle, kao i tečajeve, radionice, javne tribine, diskusije, okrugle stolove, koncerte i izložbe. U okviru ustanove, već više od pedeset godina, djeluje i Kinoteka. To je kulturno mjesto novije kulturne povijesti Splita i Hrvatske, kroz čije programe godišnje prođe preko 17000 gledatelja i 2000 školske djece.

Članica je Međunarodne udruge Art kina Cicae, organizacije Europa Cinemas - kina koja promoviraju europski film, koje je u rujnu 2014. godine proglasilo najboljim europskim kinom mjeseca. Također je članica Kino mreže - udruženja nezavisnih kinoprikazivača. Centar Zlatna vrata ujedno je i nastavna baza Sveučilišta u Splitu. Ustanova je dobitnica Nagrade grada Splita za zasluge u kulturi i obrazovanju.

Kino Mediteran je projekt revitalizacije kina u Dalmaciji čiji je glavni cilj oživiti kino dvorane i dovesti filmske programe u sredine diljem Dalmacije - na otocima, obali i u Zagori gdje su kina godinama bila zatvorena. To je zajednički projekt Festivala mediteranskog filma Split i gradova domaćina. Program se trenutno održava na 26 lokacija: Split (Ljetno kino Bačvice), Bol, Supetar, Sutivan i Pučišća (Brač), Goveđari (Mljet), Hvar i Jelsa (otok Hvar), Imotski, Komiža (Vis), Korčula, Vela Luka i Prigradica (Korčula), Lastovo, Omiš, Pirovac, Ploče, Podgora, Silba, Stobreč, Trogir i Viganj (Pelješac). U 2018. godini 702 projekcije posjetilo je 48 628 gledatelja. Član je Europa Cinemas i Kino mreže.

Kino Mediteran od 2012. godine organizira Festival mediteranskog filma Split (FMFS). Afirmirao se kao jedna od najkvalitetnijih i najpopularnijih kulturnih manifestacija na Jadranu, a njegov pozitivan duh svake godine prepoznaju oko 20 tisuća posjetitelja.

4.2.3. ZAŠTITA NAMJENE LIJETNOG KINA BAČVICE

- Očuvanje kvalitetnih javnih sadržaja bi morao biti strateški cilj Grada Splita zbog turistifikacije Splita koja dovodi do degradacije urbanog prostora i životnih praksi u njima. Praksa, vezana uz ostala kina i javne prostore u širem centru grada, je pokazala da takvi sadržaji nestaju ukoliko ih se efikasno ne zaštiti.

- Potreba očuvanja i regeneracije zelene površine, koja je na ovom području gotovo nestala, a u kontekstu kina je dobrodošla, ali i neophodna jer predstavlja jedinu svjetlosnu i zvučnu izolaciju

- Zaštita Ljetnog kina Bačvice osigurala bi kontinuitet brige Grada za lokaciju i djelatnost neovisno o promjenama politika na vlasti. Promišljanje prostora kroz evaluaciju povijesno-kulturnog značaja djelatnosti ili lokacije rijetko dolazi na dnevni red.

- Očuvanje lokalnih sustava identiteta i duha prostora. Veliki stupanj sudjelovanja lokalnog stanovništva u programima u ovom prostoru pokazuje da je on za građane važan dio svakodnevnoga života. Identitet grada ne čine samo građevine i javni prostori, nego i ljudi i aktivnosti koje se obavljaju u tim gradskim prostorima.

„...grad je mjesto stalne identitetske razmjene između pojedinca i zajednice, između Ja i Mi, odnosno između identiteta osobe i ideje o gradu. Razvoj demokracije i zamisao o participaciji u razvoju grada, a posebno kroz prizmu kulturnih i kreativnih industrija, danas stvara platforme za nove pristupe u poimanju identiteta grada, onako kako se taj identitet stvara iskustvom življenja u zajednici, kakav se zatječe na terenu i u istraživanjima. Time se nude i novi metodološki pristupi za stvaranje projektiranog identiteta, kroz različite programske aktivnosti i komunikacijske sustave.“ - Vukić, F., 2013, Grad kao identitetski sustav

Pogled s ljetnog kina na uvalu Bačvice 20-ih godina prošlog stoljeća
(izvor: Facebook grupa "Split kroz povijest")

Pogled s ljetnog kina na uvalu Bačvice 2019. godine

Povijest kina nije započela s izumom jedne osobe, već s uobičajenim izumima i društvenim okruženjem koje je bilo spremno za nova zajednička iskustva krajem 19. stoljeća.

Braća Lumière bili su izumitelji kinematografskog spektakla kao kolektivnog događaja koji se brzo proširio na cijeli svijet pa tako i na grad Split, prvo kroz djelovanje Josipa Bepa Karamana, a zatim i ostalih protagonista i institucija koje su stvarale bogatu kinematografsku povijest. Brojni filmovi i spektakli snimali su se u gradu Splitu i njegovoj okolini s poznatim glumcima i redateljima koji su posjećivali ove prostore i doprinijeli razvoju kinematografije.

U tridesetim i četrdesetim godinama prošlog stoljeća kino je bio glavni oblik zabave i sociokulturna aktivnost. Samim tim, povećava se broj kino dvorana na frekventnim mjestima u središtu grada, ali snimanje i proizvodnja filmova, s vremenom, opada. Jedina institucija u Splitu koja se kontinuirano bavi (iako uglavnom "amaterski") snimanjem filmova je Kino klub Split.

Tipologija kina malo se mijenjala sve do 2000-ih godina kad je započela era digitalnih filmova gdje se gradi više kino dvorana na jednom mjestu uglavnom u sklopu shopping centra. Otvaranje multiplex kina uzrokuje zatvaranje kino dvorana u središtu grada.

Danas se filmske projekcije ne odvijaju isključivo u kino dvoranama, već povremeno i u raznim drugim prostorima poput muzeja, klubova, knjižnica, ali i na otvorenom prostoru. Bitna komponenta ljetnih kina su filmski festivali koji kroz proces kulturne promocije mogu postići održivu zaštitu i revitalizaciju ljetnih kina.

Ljetno kino Bačvice je danas jedino kino na otvorenom koje je preostalo u Splitu. Prostor kina, iako se i danas koristi (samo ljeti u večernjim satima), nije obnovljen već više od 40 godina i sadrži mnogo funkcionalnih problema te gubi svoj integritet, atraktivnost i karakter.

Zbog same lokacije i atmosfere koju ta šuma pruža, glavna funkcija tog prostora bi, i dalje, ostalo ljetno kino kao multifunkcionalan prostor u kojem se, po potrebi, mogu održavati razna okupljanja ljudi.

Projektni program bi se temeljio na uređenju prostora ljetnog kina i na gradnji multimedijalnog centra s kino dvoranama, izložbenim prostorom i prostorima udruge Kino klub Split. Također je potrebno sagraditi garderobe za izvođače koji povremeno nastupaju na pozornici ljetnog kina. Sav taj sadržaj bi se ukopao ispod prostora ljetnog kina na mjestu gdje bi rušenje stabala bilo minimalno kako se ne bi narušila sama pojavnost šume i atraktivnost lokacije Bačvica. Tako bi se u svako doba dana i kroz cijelu godinu mogao iskoristiti potencijal lokacije.

Edukacija bi se provodila kroz malu školu filma, teorijska predavanja, radionice, filmske projekcije i seminare - za djecu i odrasle. Filmske radionice i slični edukativni programi i platforme važan su dio vanškolskog, neformalnog programa edukacije u području medijske kulture i pismenosti mladih.

Isto tako, korisnike bi se poticalo na razvoj zanimanja za praćenje filmskih projekcija, posebno na domaću kinematografiju kroz edukaciju potencijalne publike. Iako bi naglasak Centra bio na filmu, sami prostori centra neće biti zauzeti repertoarom jedne organizacije, već brojnim programima različitih institucija, umjetničkih grupa, organizacija i pojedinaca. Tako bi taj prostor mogao postati sjedište filmskih i glazbenih festivalskih događanja kroz cijelu godinu.

Ovim promjenama bi se očuvao lokalni sustav identiteta i duha prostora, a sudjelovanje lokalnog stanovništva u ovom prostoru bi mogao biti važan dio svakodnevnog života.

- URL: <https://blog.scienceandmediamuseum.org.uk/very-short-history-of-cinema/>
- URL: <http://pogledaj.to/art/ljetna-kina-su-esencija-ljeta/>
- URL: <http://sivazona.hr/pages/kinematografija-kina>,
- URL: <http://www.matica.hr/vijenac/349/ljetno-kino-5728/>
- URL: <https://kinomediteran.hr/gradovi/split-ljetno-kino-bacvice/>
- URL: http://www.gkmm.hr/frano_baras-bacvice_od_utvrde_do_kupalista.html
- URL: <https://www.slobodnadalmacija.hr/kultura/clanak/id/315493/nostalgija-dosegnula-vrhunac-neopisiv-je-osjecaj-biti-opet-na-kulturnoj-terasi-kina-tesla>
- URL: <https://vizkultura.hr/intervju-vlado-ercegovic/>
- URL: <http://dalmatinskiportal.hr/vijesti/susret-s-dugogodisnjim-djelatnikom-kino-poduzeca-i-ekrana-franommatosicem-svaki-je-splicanin-godisnje-gledao-30-filmova--/8722>
- URL: <https://zlatnavrata.hr/>
- URL: <https://visitsplit.com/en/3257/split-spot-festival>
- URL: <http://www.splitfilmfestival.hr/hr/>
- URL: <https://www.dalmatia-filmfestival.com/hr/>
- URL: <https://vizkultura.hr/sto-je-kino-bez-birtije/>
- URL: <http://narodni.net/prve-splitske-kino-dvorane/>
- URL: <https://www.blitz-cinestar.hr/kina-4331>
- URL: <https://www.cineplexx.hr/center/cineplexx-city-center-one-split/>
- URL: <http://kinomreza.hr/kino-karaman-split/>
- URL: <http://kinoklubsplit.hr/category/edu/>
- Botteri, J., 2017, *Cinéma en plein air - phénomène, typologie et possibilités Cinémas d'été de l'archipel dalmate*
- Ercegović, V., 2011, *205 koraka*, Split
- Ercegović, V., *Splitske pokretne slike: Počeci*
- Fradelić, S., 2012, *Splitska škola filma: 60 godina Kino Kluba Split*, Split
- Kečkemet, D., 1969, *Počeci kinematografije i filma u Dalmaciji*, Split
- Kuzmić, M., *Dalmacija - hrvatska ruža svijeta*
- Matošić, Z., 2007, *Bačvice - Raj na Zemlji*, Split
- Neufert, P., 2000, *NEUFERT*
- Škrabalo, I., 2008, *"Rast i pad kino dvorana" u Hrvatska filmska povijest Ukratko (1896-2006)*, Hrvatski filmski savez, Zagreb
- Vukić, F., 2013, *Grad kao identitetski sustav*
- Žižić, B., 2012, *Josip Bepo Karaman i Split njegovo doba*, Zagreb
- Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave, NN 145/2004*, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, 2014
- TEHNIČKA ENCIKLOPEDIJA*, 1980, Zagreb
- Ramljak, I., 2016, film *„Kino otok“*, srednjometražni dokumentarni film, Hrvatska

CENTAR ZA FILM I KULTURU BAČVICE

FGAG SPLIT, ak. god. 2019./2020.

studentica: PETRA TOMELJAK

mentor: prof. art. ANTE KUZMANIĆ

konzultant za konstrukciju: dr. sc. BORIS TROGLIĆ

PROMETNO-GEOGRAFSKI POLOŽAJ LOKACIJE

Ljetno kino Bačvice smješteno je u gradskom kotaru Bačvice na južnom dijelu grada Splita.

Parcela je trapeznog oblika, površine 6533 m². S južne strane omeđena je pokosom prema uvali i plaži Ovčice (cca 7 m niže od parcele), na sjevernoj strani zidom i ulicom Put Firula (cca 3 m viša od parcele). S zapadne strane se nalazi pokos prema kupalištu Bačvice s ugostiteljskim objektima (cca 7 m niže od parcele), a s istočne strane parcele se nastavlja zelena površina odvojena zidom visine 2 metra.

Parcela ima dva nivoa koje povezuje pokos sa stubištem. Sjeverni dio parcele je više ozelenjen borovima i niskim raslinjem, dok je južni dio prilagođen namjeni ljetnog kina sa zidom za projekcije, prostorom za gledalište i manjim objektom za projekcije i tehničku podršku. Na južnom dijelu se također nalazi veći objekt u kojem je smješteno spremište, sanitarni čvor i obiteljska kuća. S parcele se pružaju prekrasne vizure na kupalište Bačvice, more i otoke.

Prilaz parceli je omogućen samo sa sjeverozapadne strane kao nastavak kupališnog objekta Bačvice. Kolni pristup i parkiralište s 14 parking mjesta nalazi se na sjevernoj strani parcele.

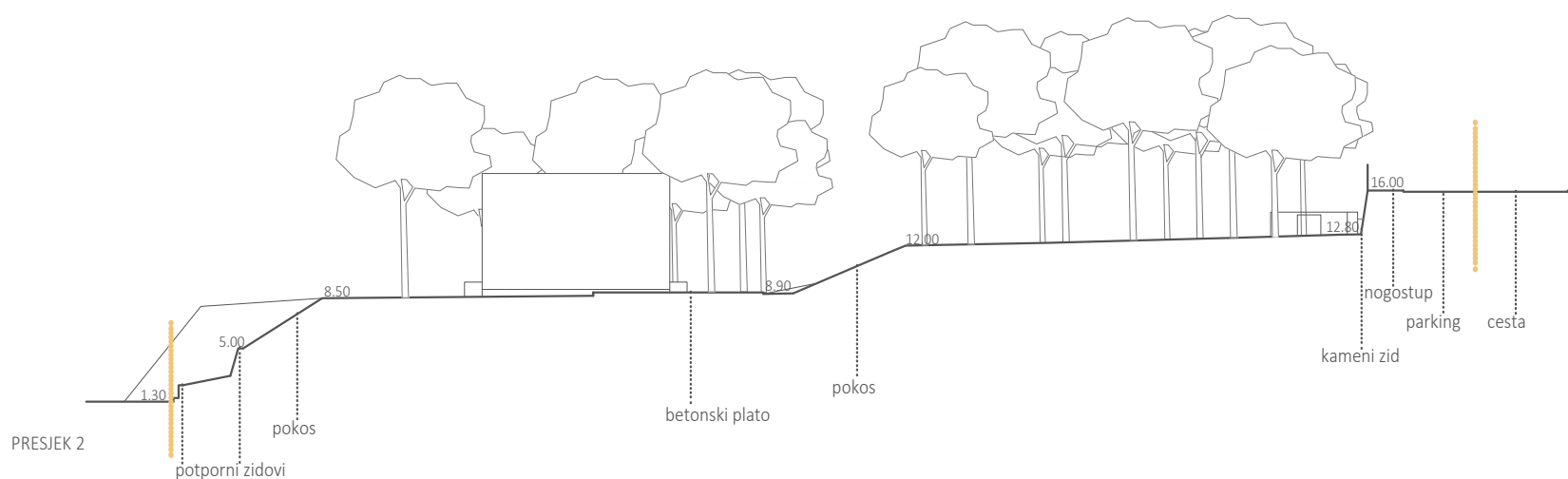
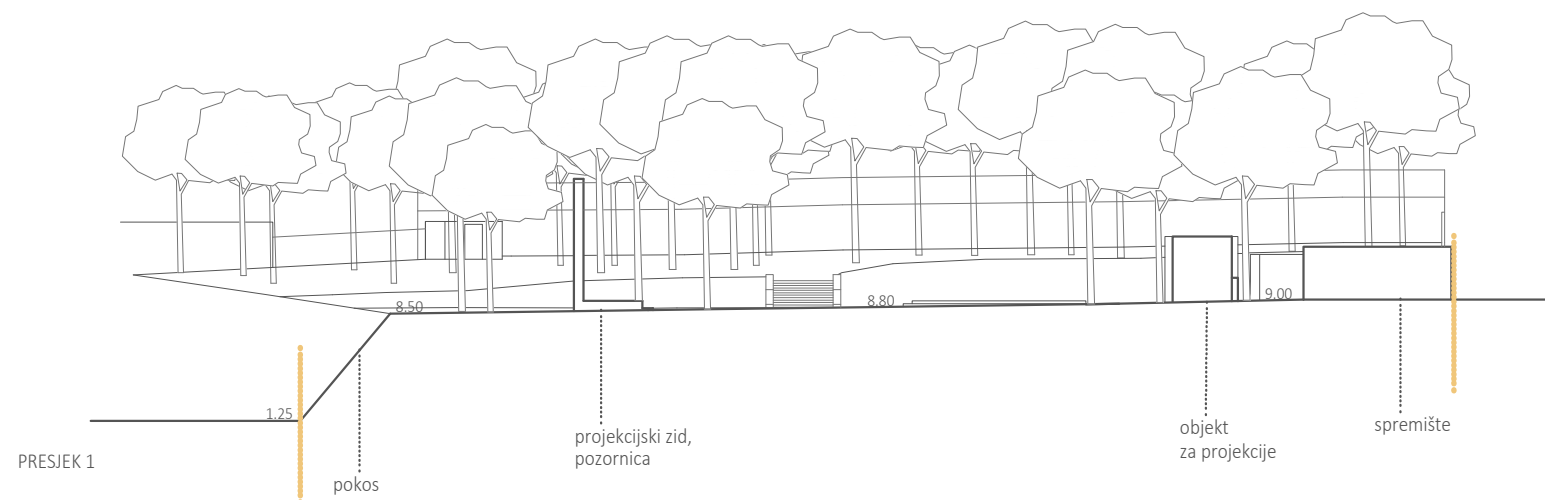
GRADSKI KOTAR BAČVICE

ŠIRA SITUACIJA

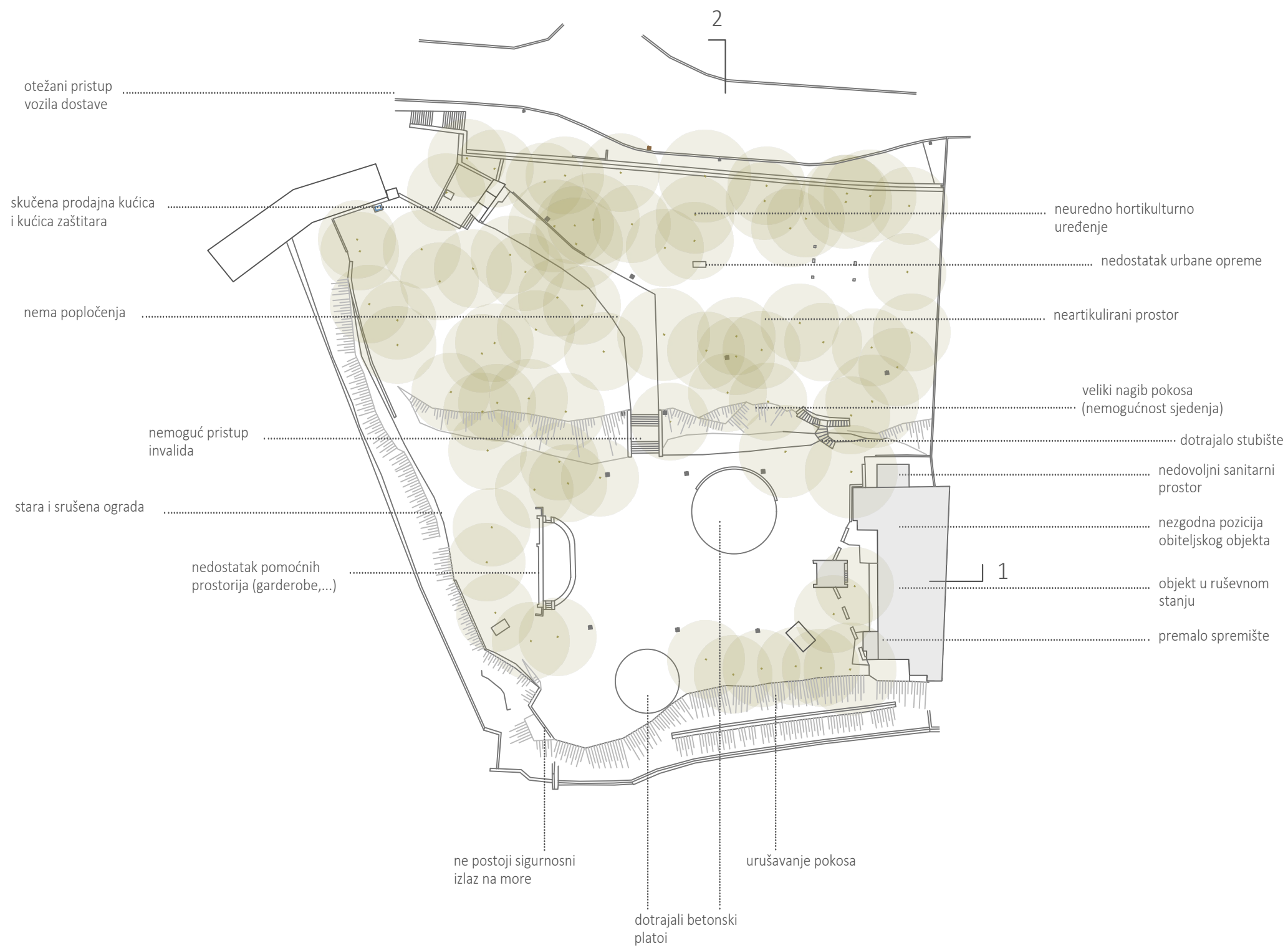
UŽA SITUACIJA

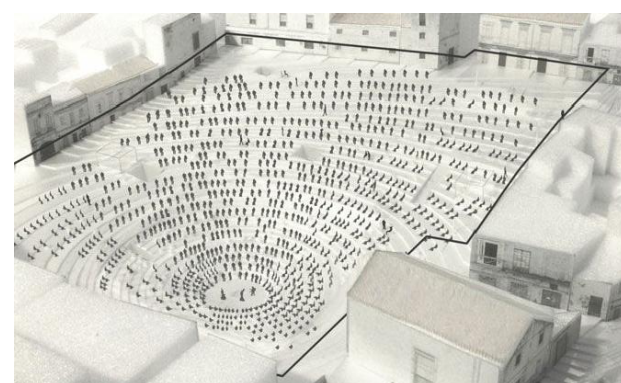
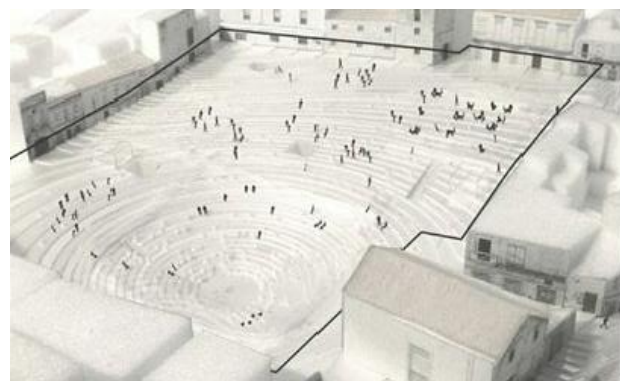
PROBLEMI LOKACIJE

Na tlocrtu zadane parcele prikazani su i naznačeni svi uočeni problemi koji bi se trebali riješiti u sklopu projektnog programa.

SANNA: CITY OF FLAMENCO, Jerez, Španjolska, 2003.

Projekt revitalizacije zaštićenih zgrada koje okružuju trg izgradnjom kulturnih sadržaja. Trg je jedini neoblikovani prazni prostor unutar stare gradske jezgre. Projekt se rješava otvorenim auditorijem koji može primati mala okupljanja, ali i najveće skupove. Prateće sadržaje smješta po obodnim zgradama trga, a spektakl flamenka, koji se ne može smjestiti u postojeće zgrade, nastaje pretvaranjem voida u veliku fleksibilnu arenu za ples. Potencijal gledališta već postoji u nagibu trga, ali se projektom postojeći uvjeti samo oblikuju.

CITY OF FLAMENCO, Španjolska
(izvor: <http://ciudadelflamenco.jerez.es/flash/concurso.pdf>)

WOWHAUS ARCHITECTURE BUREAU: SUMMER CINEMA, Moskva, Rusija, 2012.

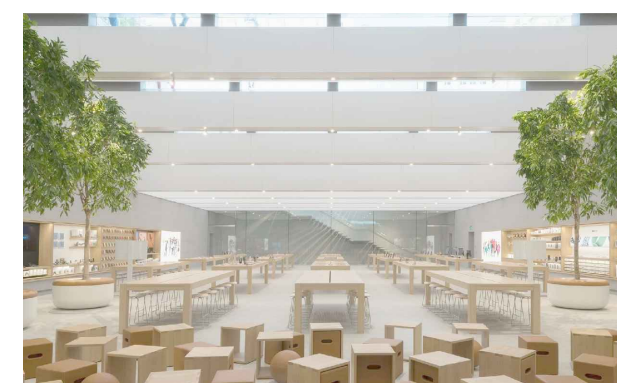
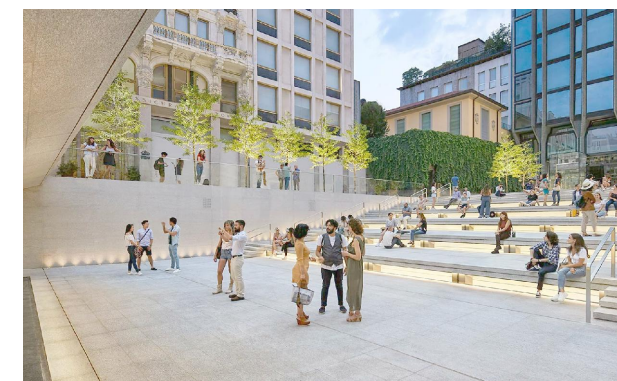
Projekt ljetnog kina uklopljen u krajolik parka. Tijekom dana prostor kina dostupan je za opuštanje i razne aktivnosti (od satova joge do javnih predavanja), a noću za filmske projekcije. Kako bi se sačuvala propusnost prostora, zaslon nije glatki zid bez otvora, već otvoreni i lagani set polica napravljen od metalnih šipki te sadrži cvijeće u loncima i zvučnike. Princip „transparentnosti“ održava se u ulaznom prostoru u kino, koji se sastoji od niza letvica, ali i stabla okružuju samu strukturu i imaju ulogu zidova. Publika sjedi ili se naslanja na jastuke izravno na tribine ispod kojih se nalaze pomoćne prostorije.

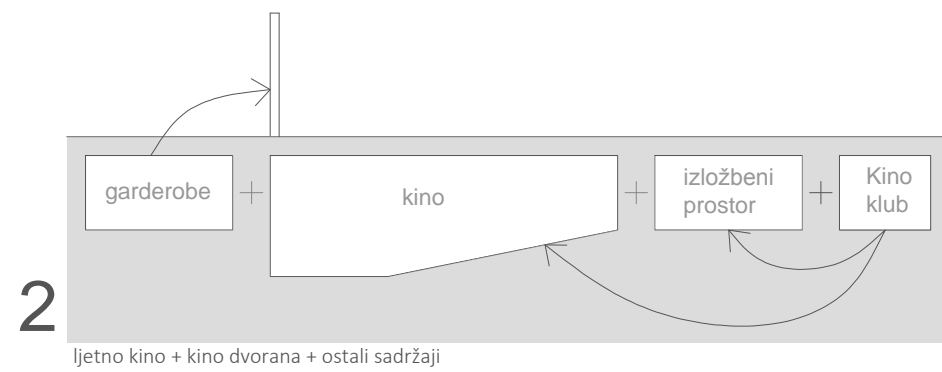
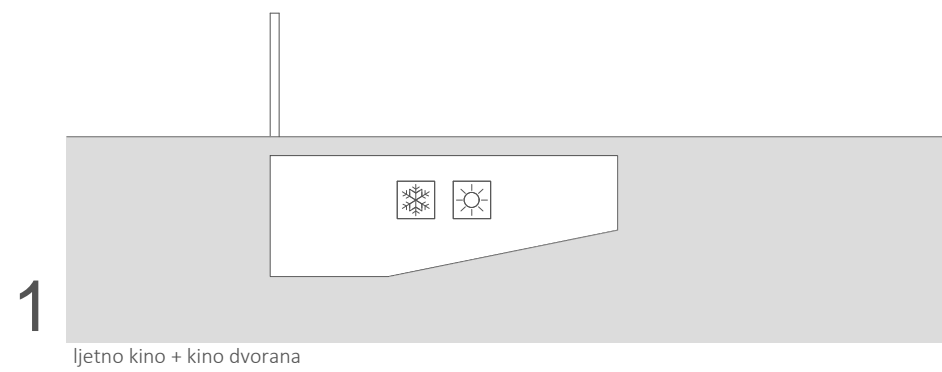
SUMMER CINEMA, Rusija
(izvor: <https://www.archdaily.com/423441/summer-cinema-wowhaus-architecture-bureau>)

FOSTER + PARTNERS: APPLE PIAZZA LEBERTY, Milano, Italija, 2018.

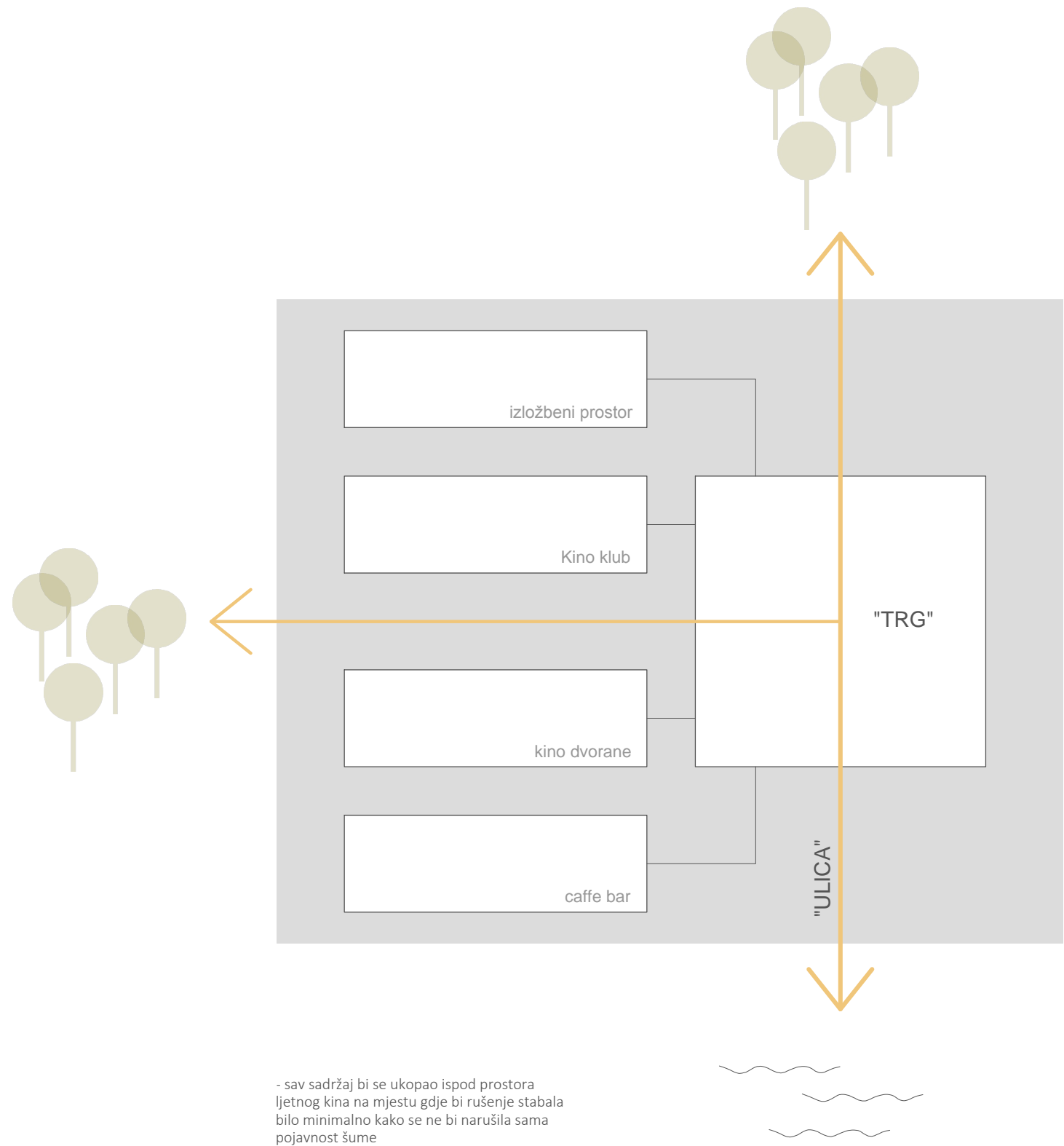
Prodavaonica smještena ispod postojećeg trga predstavlja novi javni amfiteatar i vodopad kao ulaz u trgovinu. Amfiteatar je definiran širokim kamenim stubama koje se spuštaju ispod razine ulice i otvaraju se do pozornice. Unutrašnjost je svijetao prostor gdje strop prati stepenasti profil amfiteatra s prozorima i stropnim pločama koje inovativno kombiniraju umjetnu i prirodnu svjetlost. Iznutra je trgovina dizajnirana za razne događaje, uključujući tehnološke programe, seminare i okupljanja za poticanje javne uporabe prostora.

APPLE PIAZZA LEBERTY, Italija
(izvor: <https://www.fosterandpartners.com/projects/apple-piazza-liberty/>)

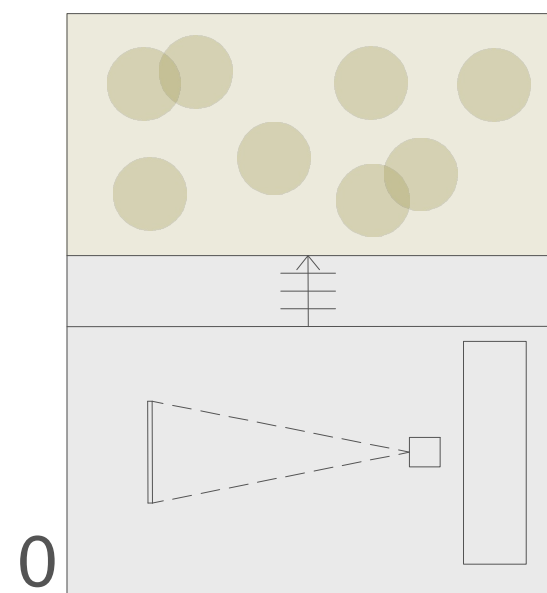
- u svako doba dana i kroz cijelu godinu bi se mogao iskoristiti potencijal lokacije

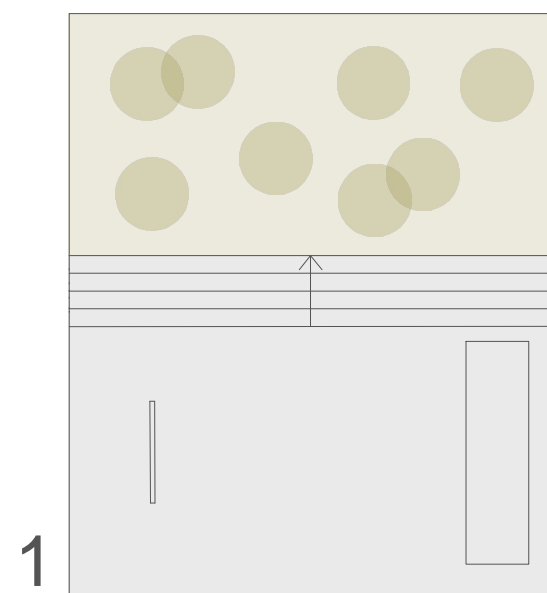
- sav sadržaj bi se ukopao ispod prostora ljetnog kina na mjestu gdje bi rušenje stabala bilo minimalno kako se ne bi narušila sama pojavnost šume

- na foaje ("trg") se vežu svi sadržaji

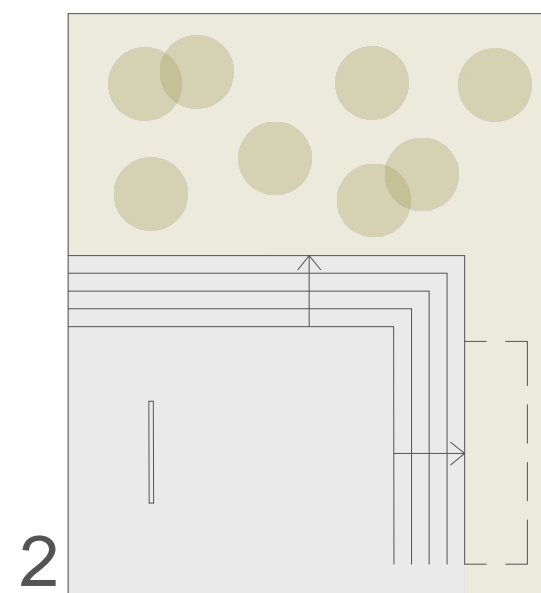
- glavni prolaz kroz objekt povezuje šumu i more

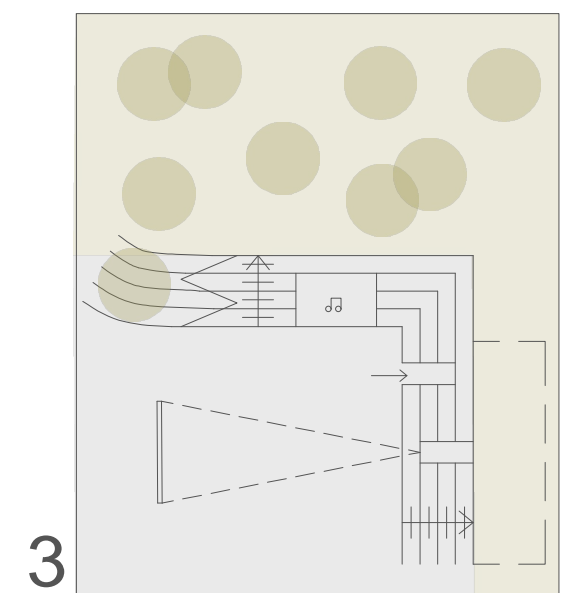
0 dva nivoa povezana pokosom

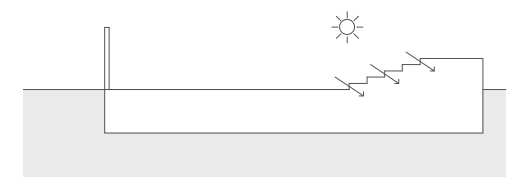
1 pokos postaje tribina

2 tribina se širi preko zgrade

3 tribina postaje multifunkcionalna

UVALA BAČVICE

UVALA OVČICE

Šetalište Petra Preradovića

Viška ulica

Ulica Kralja
Zvonimira

Put Firula

P₀+P

- beton
- trava
- šoder
- pješački pristup
- kolni pristup

- 1 - BLAGAJNA
- 2 - KABINA ZA ZAŠTITARA
- 3 - POKRETNE KUĆICE
- 4 - MALI AUDITORIJ
- 5 - POZORNICA / PLATNO
- 6 - AUDITORIJ
- 7 - GLAZBENA POZORNICA
- 8 - ZELENE TRIBINE

- 1 - FOAJE
- 2 - VELIKA KINO DVORANA (169 sjedala)
- 3 - PRODAJA KARATA
- 4 - PROJEKCIJSKA SOBA
- 5 - CAFFE BAR
- 6 - ŠANK
- 7 - SPREMIŠTE
- 8 - TERASA
- 9 - MALA KINO DVORANA (49 sjedala)
- 10 - PROJEKCIJSKA SOBA
- 11 - IZLOŽBENI PROSTOR
- 12 - PRODAJA KARATA/SUVENIRNICA
- 13 - GARDEROBA
- 14 - SANITARIJE Ž
- 15 - SANITARIJE M
- 16 - SANITARIJE I
- 17 - MULTIFUNKCIONALNA DVORANA
- 18 - SPREMIŠTE
- 19 - KINO KLUB SPLIT - PROSTOR ZA DRUŽENJE
- 20 - KINO KLUB SPLIT - RADIONICA
- 21 - KINO KLUB SPLIT - URED/MONTAŽA
- 22 - KINO KLUB SPLIT - LABORATORIJ
- 23 - KINO KLUB SPLIT - SPREMIŠTE TEHNIKE
- 24 - KINO KLUB SPLIT - SANITARIJE
- 25 - PROSTORIJA ZA OSOBLJE
- 26 - SANITARIJE ZA OSOBLJE
- 27 - SPREMIŠTE
- 28 - URED
- 29 - URED
- 30 - ARHIV
- 31 - GARDEROBA Ž + SANITARIJE
- 32 - GARDEROBA M + SANITARIJE
- 33 - SKLADIŠTE/ENERG.-TEH. BLOK

0

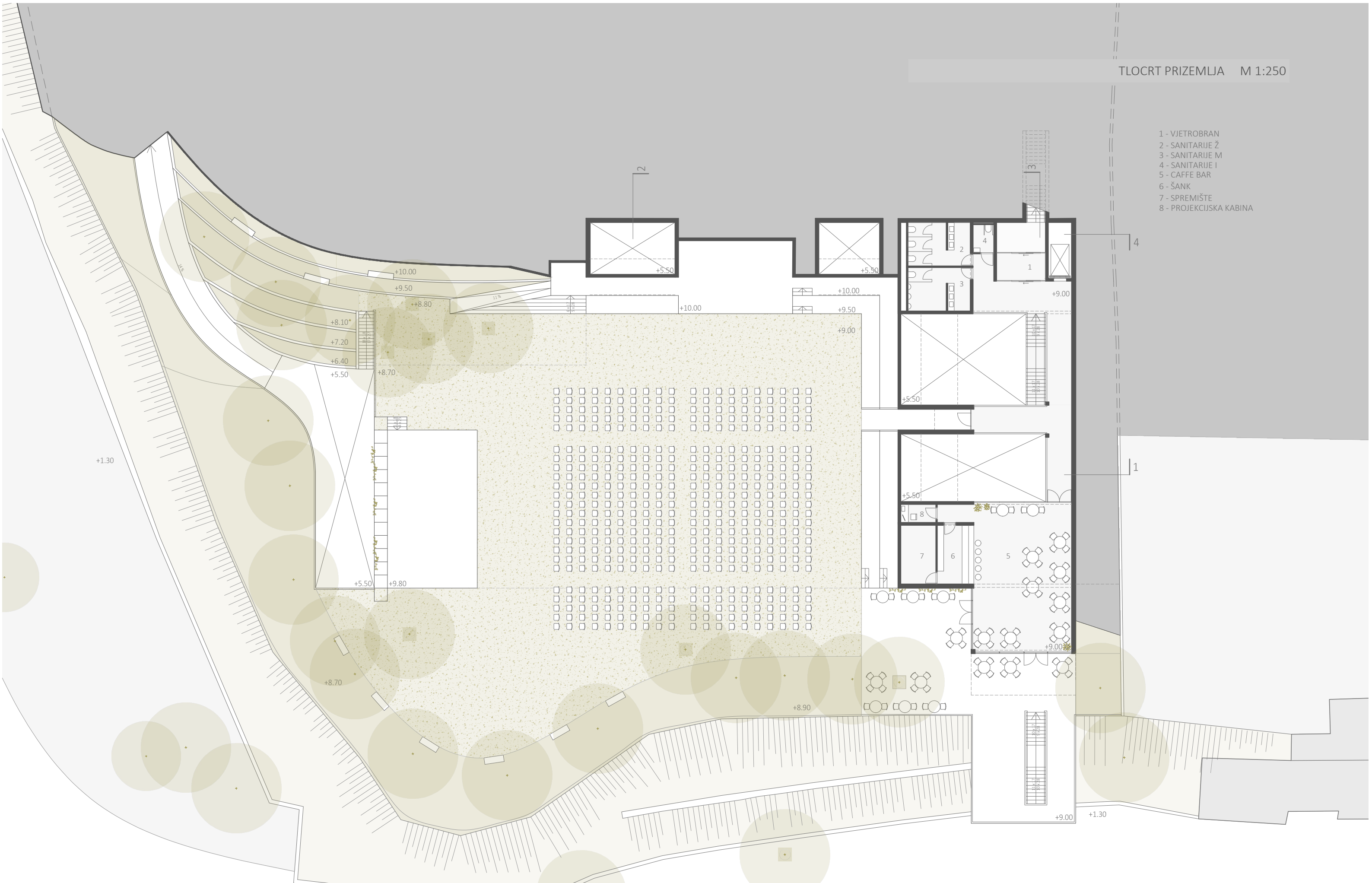
1

5

10

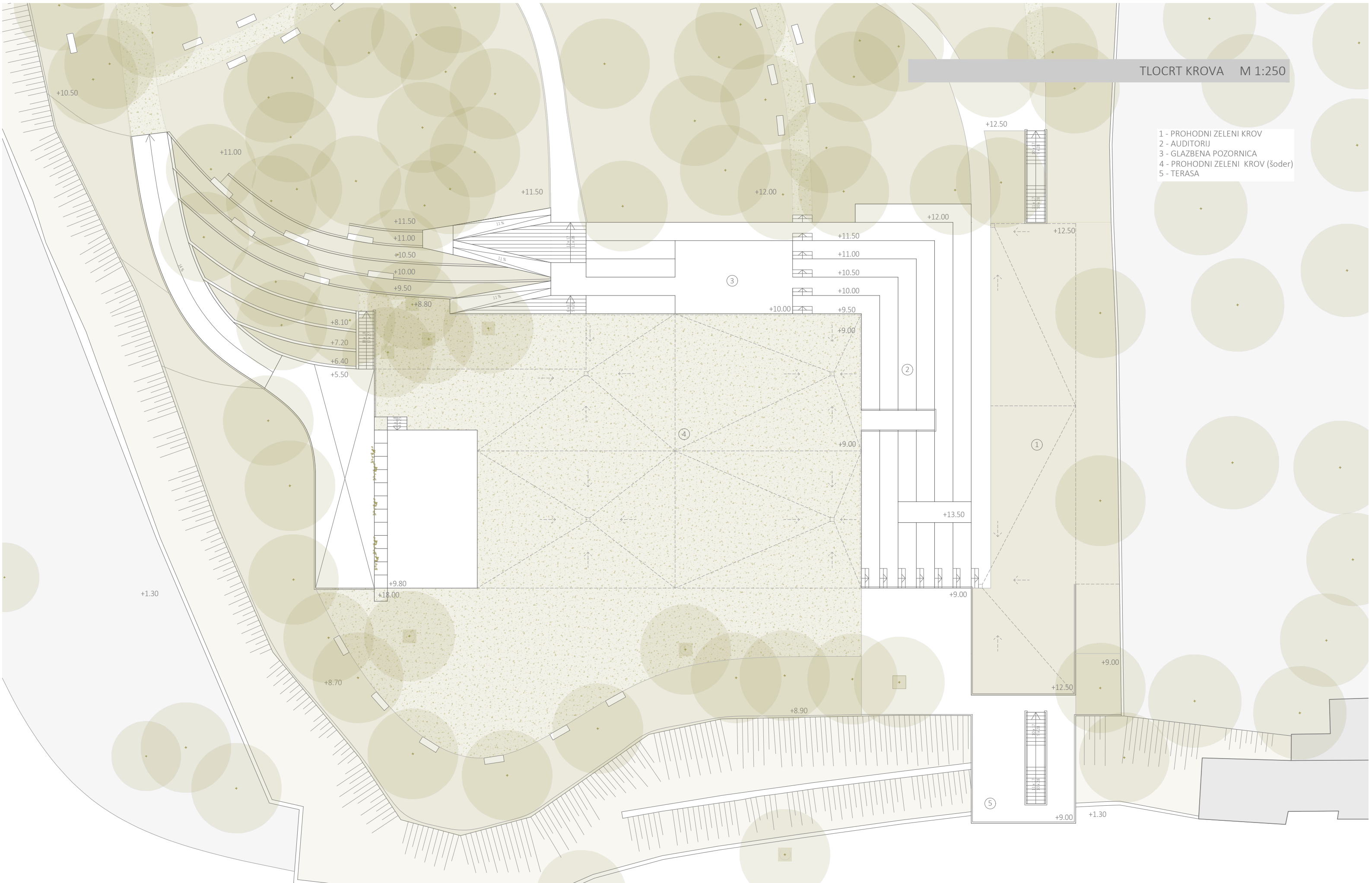
15

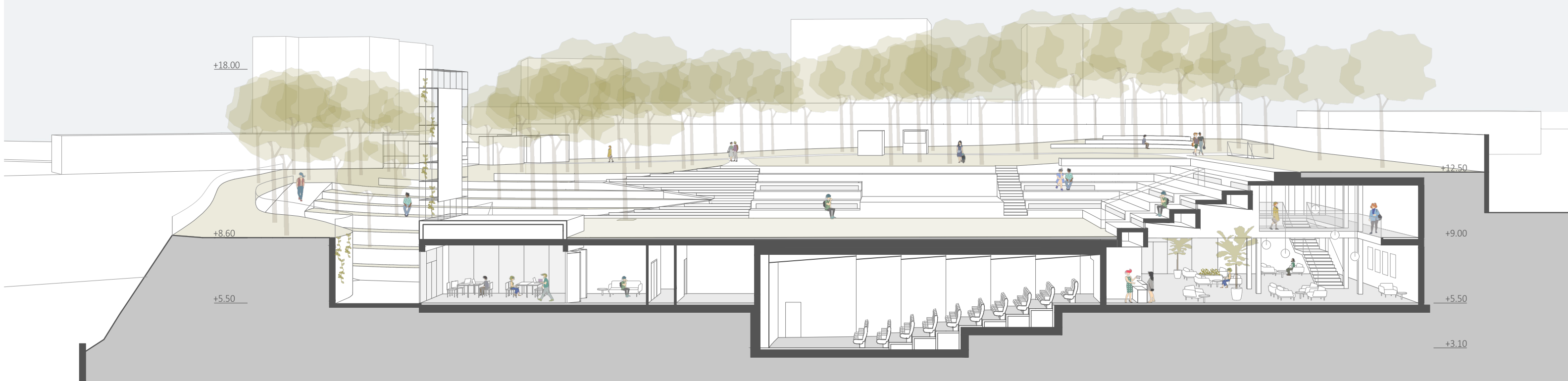
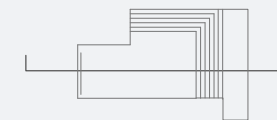
- 1 - VJETROBRAN
- 2 - SANITARIJ Ž
- 3 - SANITARIJ M
- 4 - SANITARIJ I
- 5 - CAFFE BAR
- 6 - ŠANK
- 7 - SPREMIŠTE
- 8 - PROJEKCIJSKA KABINA

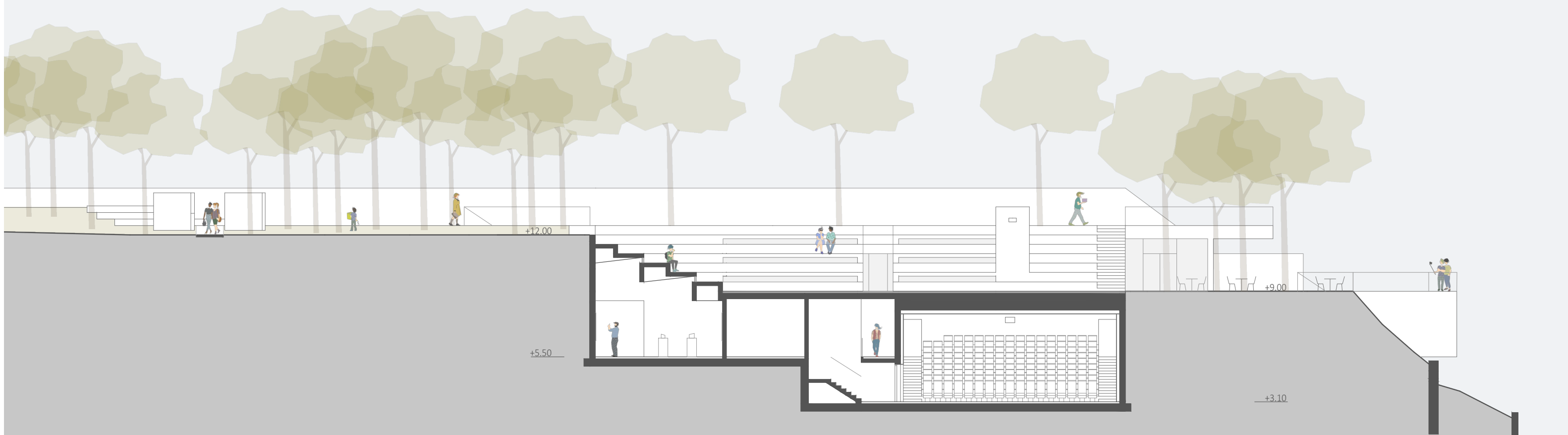
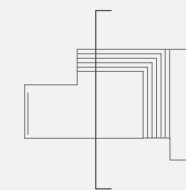

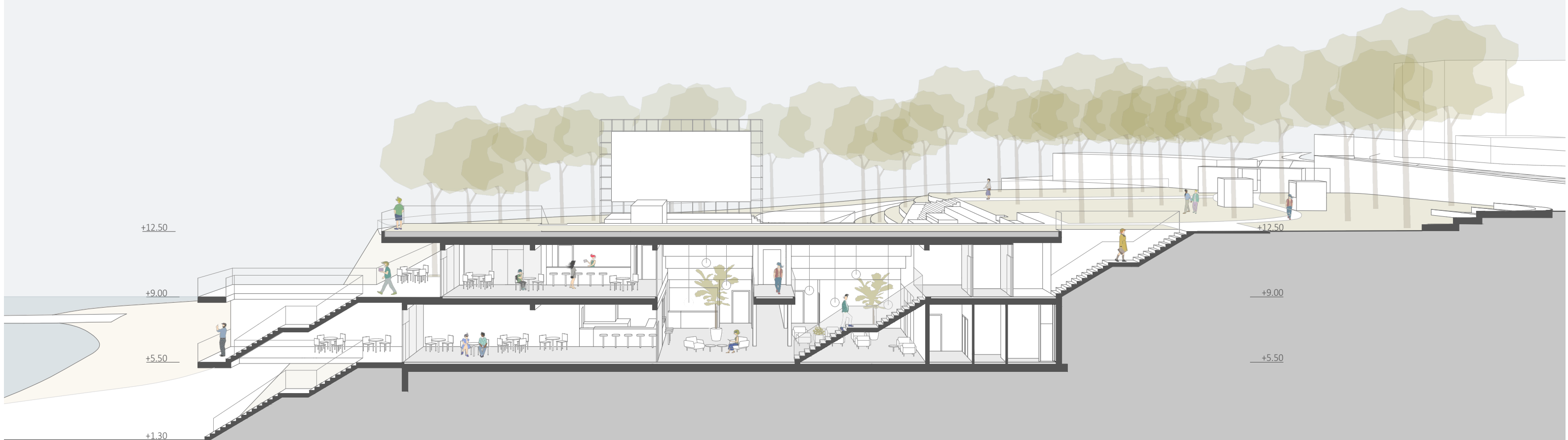
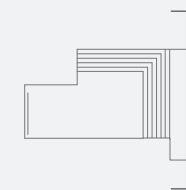

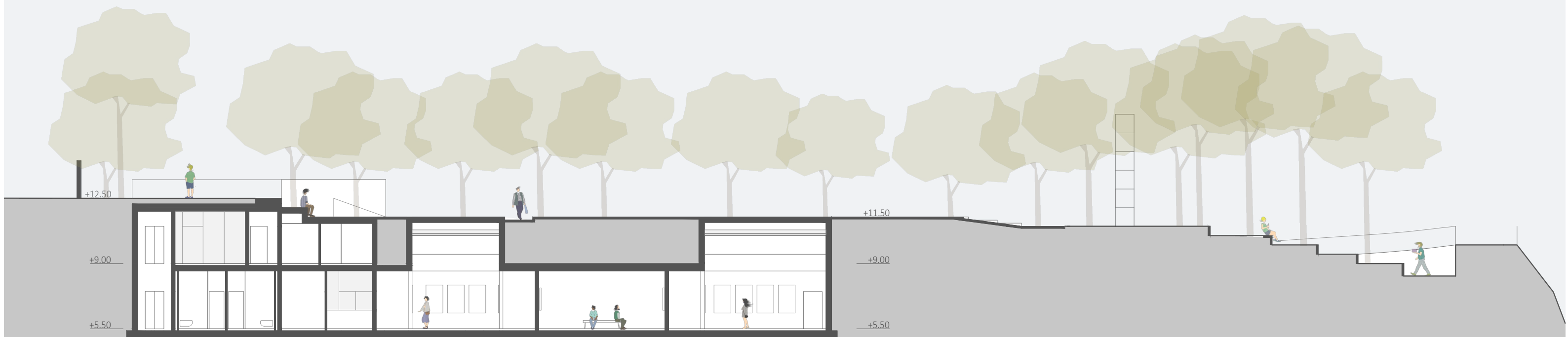
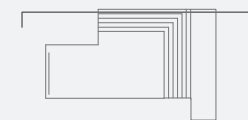
- 1 - PROHODNI ZELENI KROV
- 2 - AUDITORIJ
- 3 - GLAZBENA POZORNICA
- 4 - PROHODNI ZELENI KROV (šoder)
- 5 - TERASA

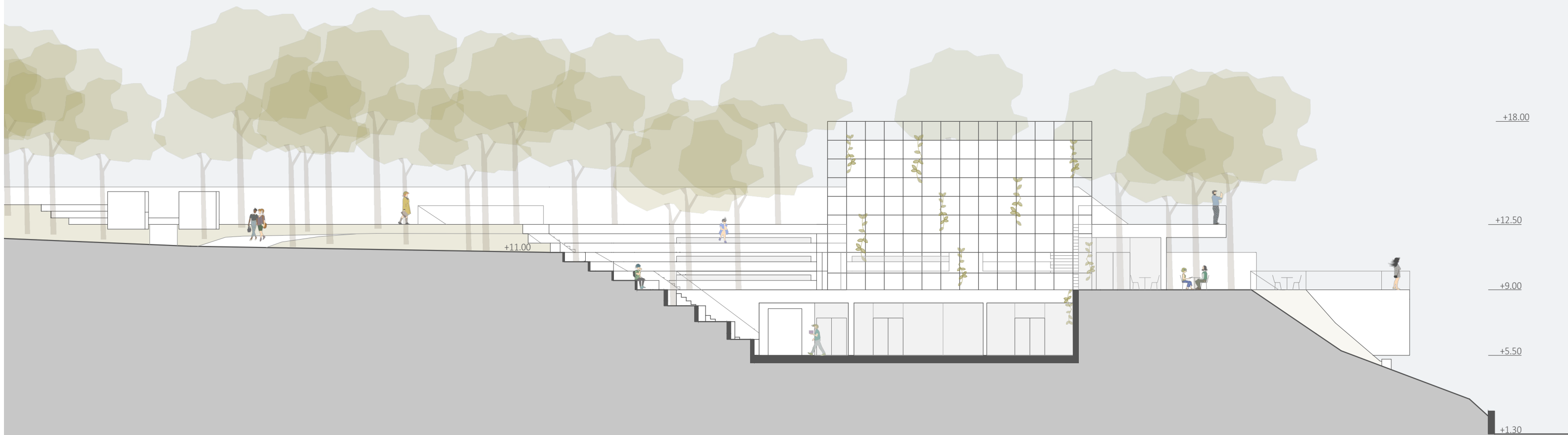

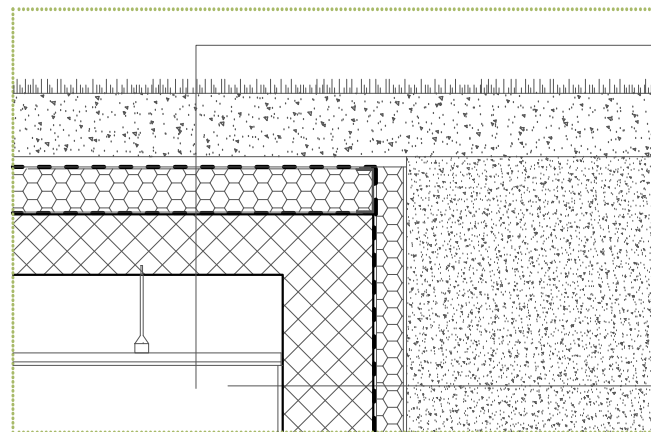

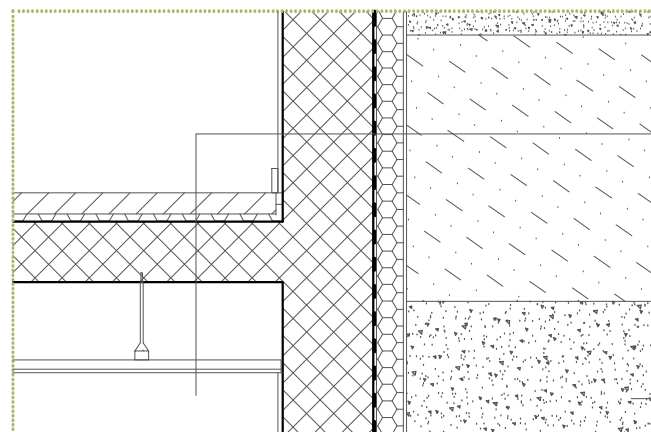

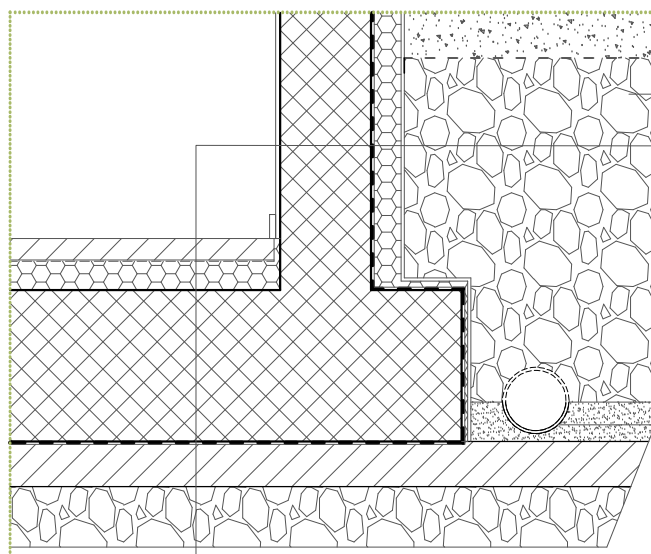

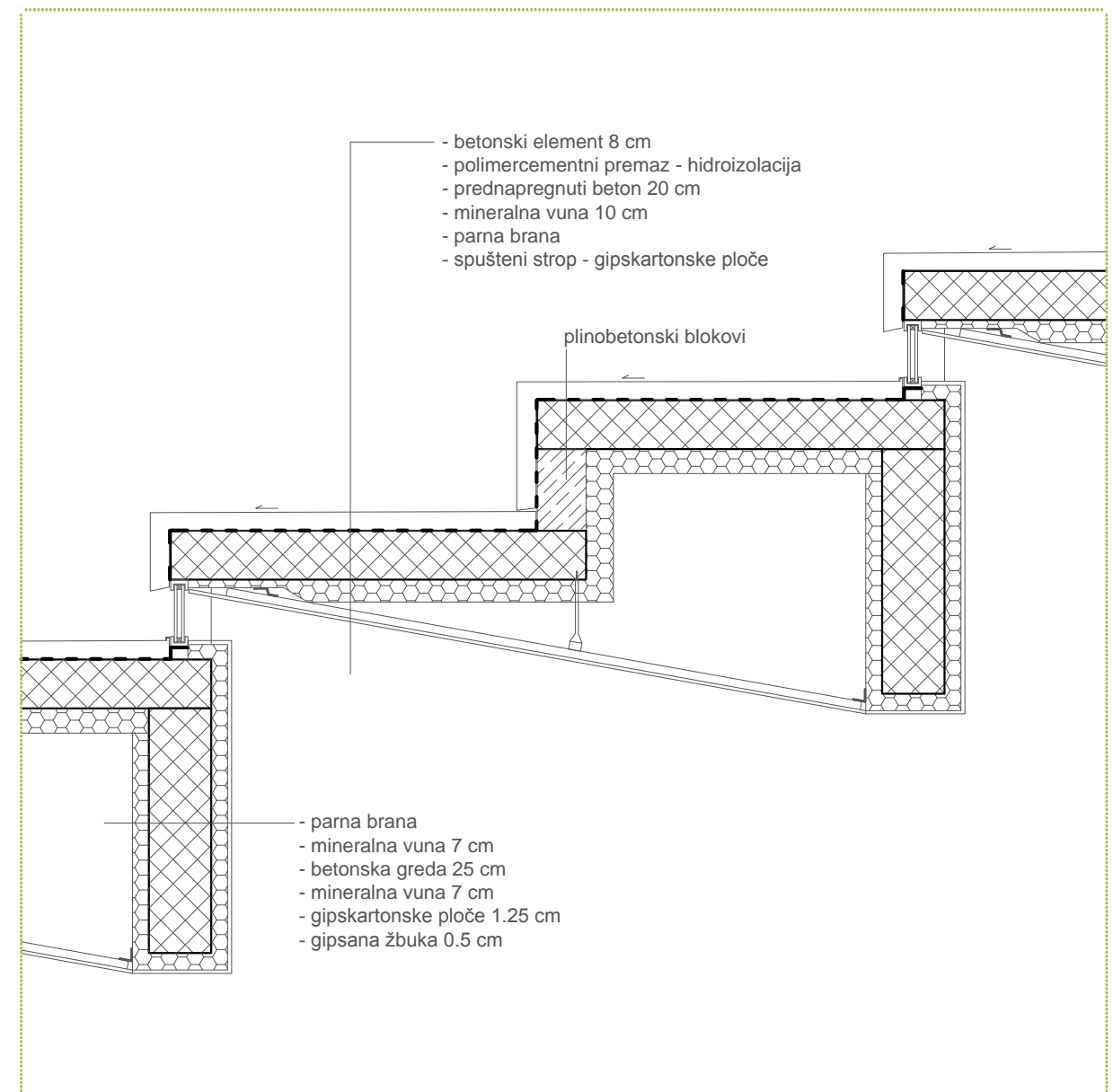
- K
- tlo s biljkama 20 cm
  - filterski sloj - geotekstil
  - drenažni sloj 4 cm
  - TPO krovna membrana - hidroizolacija
  - zaštitno - razdjelni sloj
  - termoizolacija XPS 15 cm
  - parna brana
  - AB ploča u padu 20 cm
  - spuštenu strop 30 cm
  - glet + boja 0.4 cm

- Z
- boja
  - žbuka 2cm
  - AB zid 30 cm
  - hidroizolacija 2x1,5cm
  - termoizolacija XPS 10cm
  - čepasta folija

- M
- epoksi premaz 0,3 cm
  - armirani estrih 7 cm
  - PE folija
  - termoizolacija XPS 2.5cm
  - AB ploča 20 cm
  - spuštenu strop 30 cm
  - glet + boja 0.4 cm
- zasipanje iskopa kamenim materijalom u slojevima uz nabijanje
- geotekstil
- nasip šljunka
- P
- epoksi premaz 0,3 cm
  - armirani estrih 6 cm
  - PE folija
  - termoizolacija XPS 10cm
  - AB ploča 50cm
  - bentonitna hidroizolacija 2x1,5 cm
  - podložni beton 15 cm
  - nabijeni šljunak 20 cm
  - prirodno tlo
- drenažna cijev u padu

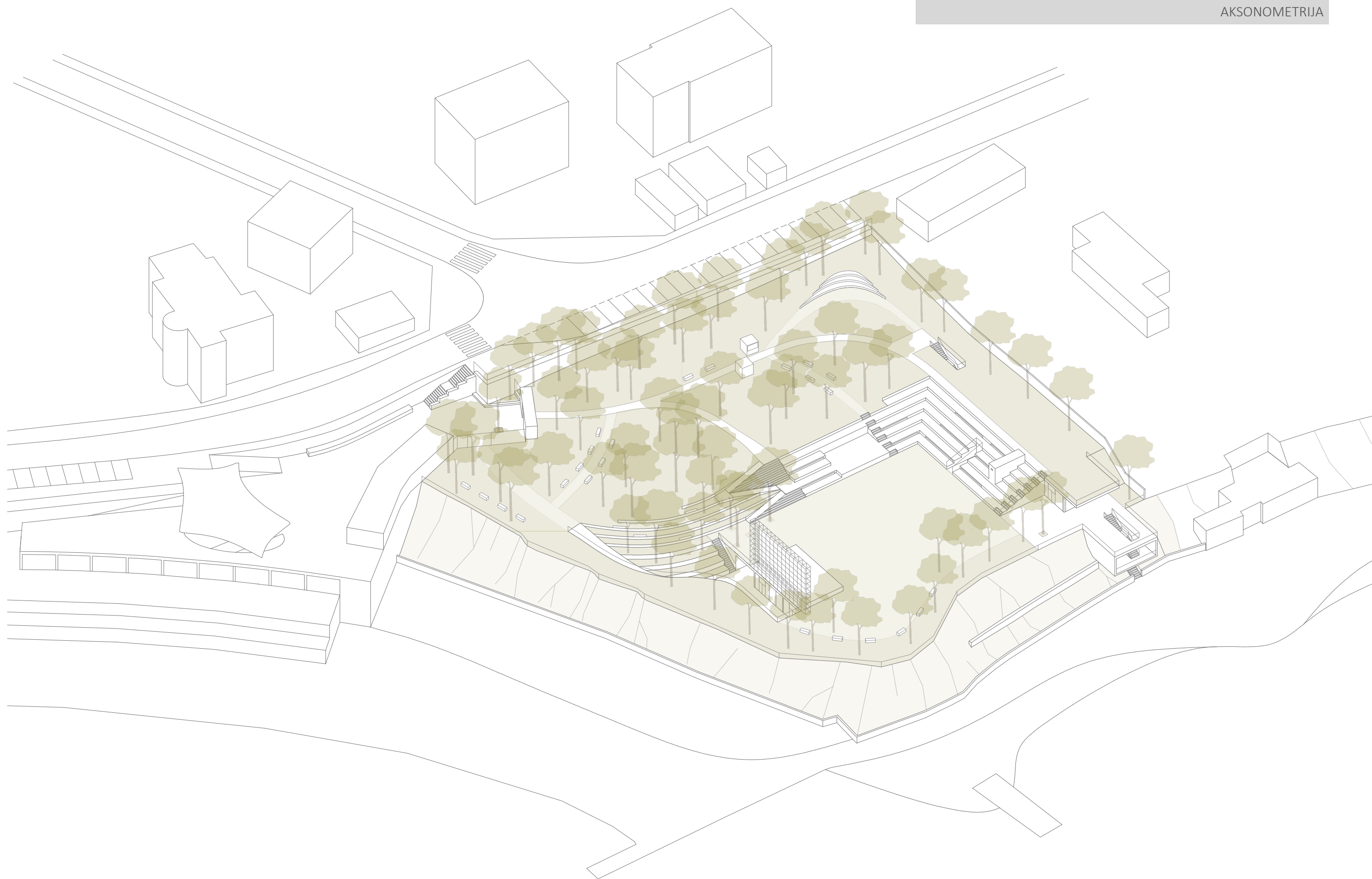
- betonski element 8 cm
- polimer cementni premaz - hidroizolacija
- prednapregnuti beton 20 cm
- mineralna vuna 10 cm
- parna brana
- spuštenu strop - gipskartonske ploče

plinobetonski blokovi

- parna brana
- mineralna vuna 7 cm
- betonska greda 25 cm
- mineralna vuna 7 cm
- gipskartonske ploče 1.25 cm
- gipsana žbuka 0.5 cm

DETALJ TRIBINA

CENTAR ZA FILM I KULTURU BAČVICE

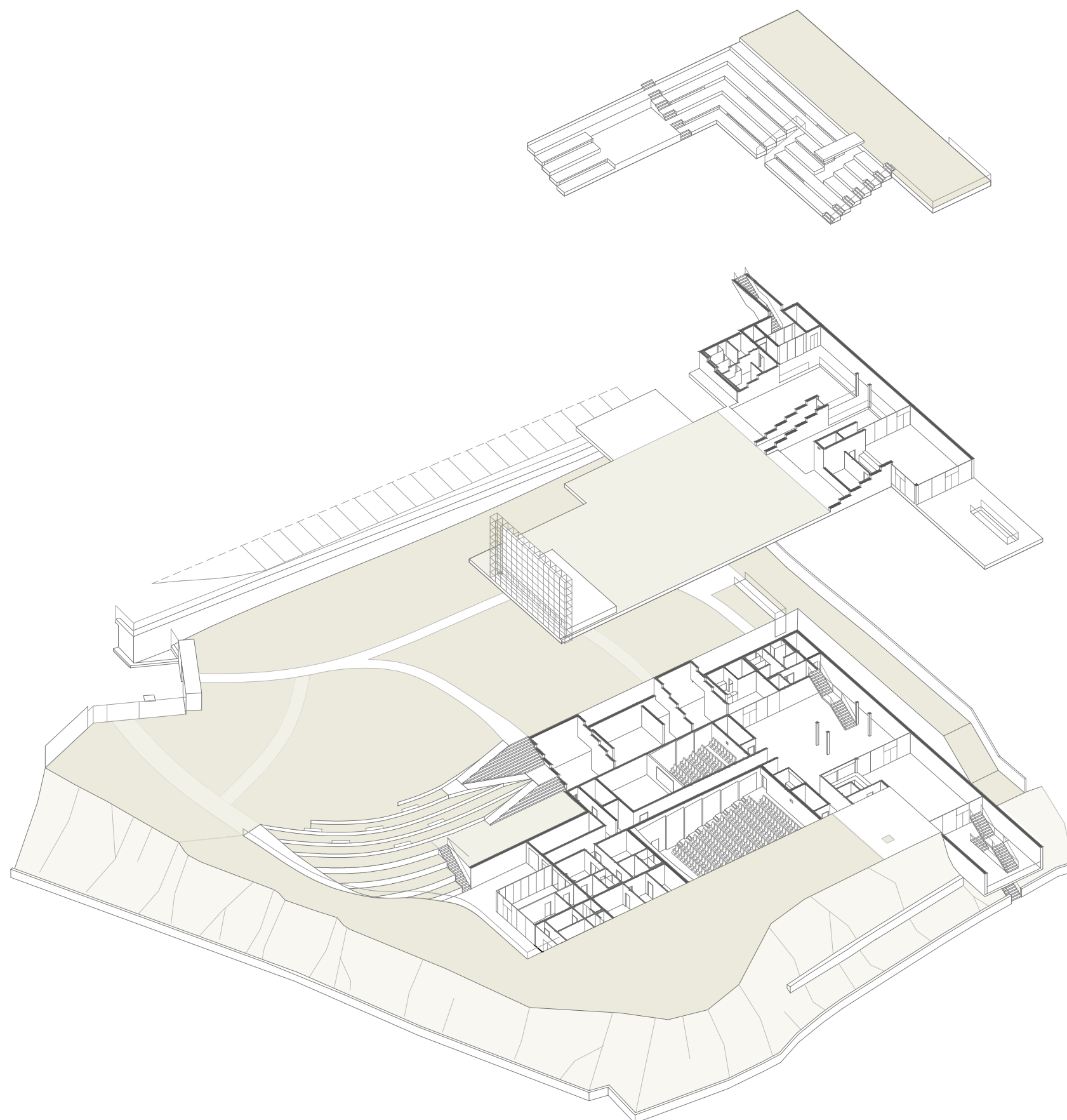
POVRŠINA PARCELE	6533,20 m ²
UKUPNA POVRŠINA NADZEMNE ETAŽE	402 m ²
UKUPNA POVRŠINA PODZEMNE ETAŽE	1470 m ²

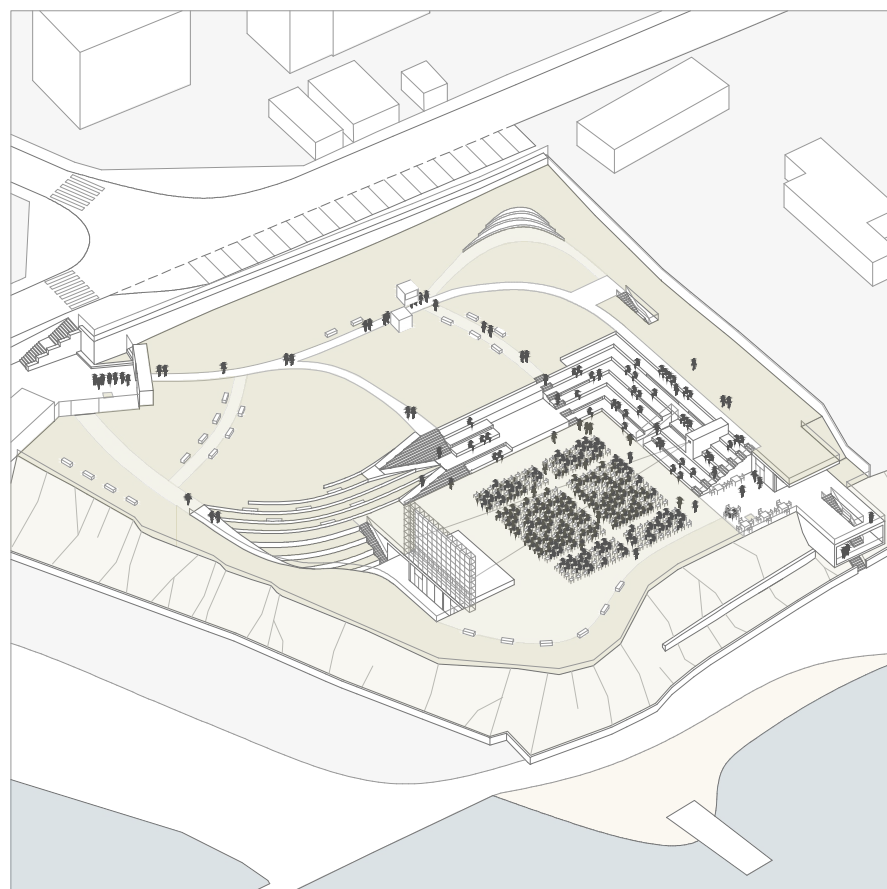
PRIZEMLJE

VJETROBRAN	7,90	m ²
SANITARIJE Ž	17,50	m ²
SANITARIJE M	17,50	m ²
SANITARIJE I	3,70	m ²
CAFFE BAR	86,30	m ²
ŠANK	12,60	m ²
SPREMIŠTE	12,00	m ²
PROJEKCIJSKA KABINA	4,10	m ²

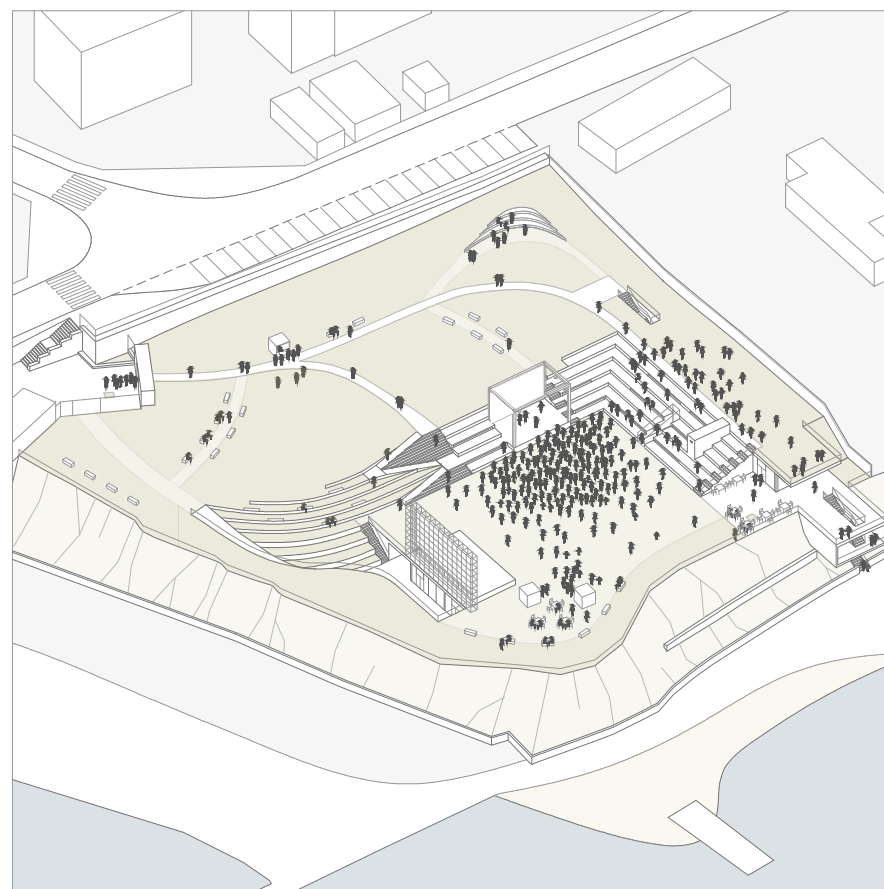
PODRUM

FOAJE	205,30	m ²
VELIKA KINO DVORANA (169 sjedala)	215,00	m ²
PRODAJA KARATA	6,70	m ²
PROJEKCIJSKA SOBA	9,10	m ²
CAFFE BAR	98,10	m ²
ŠANK	19,70	m ²
SPREMIŠTE	11,90	m ²
TERASA	70,10	m ²
MALA KINO DVORANA (49 sjedala)	62,40	m ²
PROJEKCIJSKA SOBA	9,10	m ²
IZLOŽBENI PROSTOR	178,00	m ²
PRODAJA KARATA/SUVENIRNICA	6,50	m ²
GARDEROBA	6,50	m ²
SANITARIJE Ž	11,70	m ²
SANITARIJE M	11,70	m ²
SANITARIJE I	3,50	m ²
MULTIFUNKCIONALNA DVORANA	48,80	m ²
SPREMIŠTE	9,20	m ²
KINO KLUB SPLIT - PROSTOR ZA DRUŽENJE	17,00	m ²
KINO KLUB SPLIT - RADIONICA	30,50	m ²
KINO KLUB SPLIT - URED/MONTAŽA	15,50	m ²
KINO KLUB SPLIT - LABORATORIJ	7,60	m ²
KINO KLUB SPLIT - SPREMIŠTE TEHNIKE	7,60	m ²
KINO KLUB SPLIT - SANITARIJE	5,20	m ²
PROSTORIJA ZA OSOBLJE	16,10	m ²
SANITARIJE ZA OSOBLJE	5,20	m ²
SPREMIŠTE	7,30	m ²
URED	15,00	m ²
URED	20,00	m ²
ARHIV	11,50	m ²
GARDEROBA Ž + SANITARIJE	15,00	m ²
GARDEROBA M + SANITARIJE	15,00	m ²
SKLADIŠTE/ENERG.-TEH. BLOK	24,50	m ²

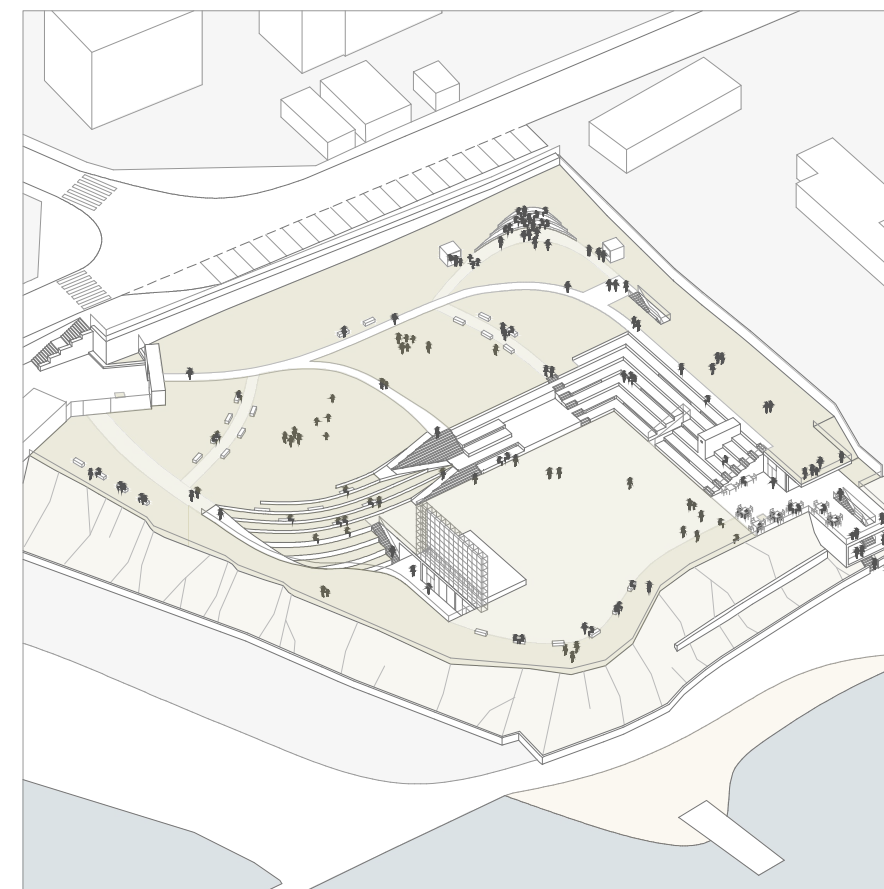

FILMSKA PROJEKCIJA

GLAZBENI FESTIVAL

SVAKODNEVNO

Zahvale mentoru i komentoru,
mami, tati i bratu.

